

KANTAR EMOR

Eesti väikese ja keskmise
suurusega ettevõtete
loomevara uuring

Aruanne

November 2024

PATENDIAMET

Sisukord

Sissejuhatus	3
Metoodika	4
Valimi kirjeldus	5
Kokkuvõte põhitulemustest ja soovitused	6
Kokkuvõte tulemustest	7
Loomeara omava ettevõtte profiil	11
Põhijäreldused	13
Soovitused	14
1 Vastajate taustainfo	16
2 Loomeara omava ettevõtte profiil	27
3 Loomeara kaitsmata jätmine	48
4 Loomeara registreerimiseks vajalik tugi	58
5 Lisad	62

Sissejuhatus

Uuringu eesmärk

- Käesoleva uuringu **eesmärgiks** oli välja selgitada, mis kaalutlustel ettevõtted oma loomevara registreerivad või registreerimata jätavad. Samuti sooviti teada saada, millised on loomevara kaitsmisest saadavad kasud (sh otsene tasu loomevara kasutada andmisest või müügist). Uuringu tulemusena on kaardistatud tegevused, mis võiksid aidata tõsta ettevõtete võimekust registreerida loodud loomevara.
- Uuring keskendus **neljale teemale**:
 - loomevara kaitsmise ja kaitsmata jätmise põhjused,
 - loomevara kaitsmisest saadud kasud,
 - loomevara kommertsialiseerimine,
 - loomevara omava ettevõtte profiil.

Uuringu valim

- Uuringu valimi moodustasid väikse ja keskmise suurusega ettevõtted (st kuni 250 töötajat), kus on vähemalt üks töötaja. Välja jäeti ettevõtted, kus 2023. a seisuga puudus majandustegevus. Vastama sattus ka kolm ettevõtet, kus on vastaja sõnul enam kui 250 töötajat. Nende vastused jäeti analüüsi siiski alles, sest eeldatavasti varasemalt on töötajaid olnud alla 250 (Äripäeva Inforegistrist võeti välja VKE tingimustele vastavate ettevõtete kontaktid).
- Vastavalt uuringu lähteülesandele moodustati valim nii, et seal oleks vähemalt 300 ettevõtet, kellest vähemalt pooltel on registreeritud loomevara ning vähemalt pooled on tegutsenud enam kui 5 aastat.
- Uuringu käigus koguti **vastused 401 ettevõttelt**. Täpsem valimi kirjeldus on lk 5.
- Uuringu läbiviimiseks kontakteeruti 19 400 ettevõttega. Seega oli vastamismäär väga madal (u 2%). See annab põhjuse arvata, et loomevara temaatika ei ole ettevõtete jaoks vähemalt praegusel ajal eriti aktuaalne ja atraktiivne.

Metoodika

Küsitlustöö

- Andmekogumine toimus **kombineeritud meetodil veebi- ja telefoniküsitluse teel** vahemikus 04.06.–09.07.2024. Ankeet koostati Patendiameti ja Kantar Emori poolt nii, et see kataks nelja eelnevalt välja toodud peamist teemaplokki. Ankeet on välja toodud aruande lisades lk 58. Küsimustik tõlgiti ka vene keelde. Vene keeles vastas 26 ettevõtet (6,5% kogu valimist).
- Esmalt saadeti ankeet ettevõtetele meili teel, kasutades Äripäeva Infopangas olevaid kontakte. Vastata paluti inimesel, kes tegeleb konkreetsetes ettevõttes loomevara temaatikaga. Kui vastamiskutse sai keegi teine, paluti see edastada sobivale inimesele.
- Kuna vastamismäär jäi madalaks, võeti ettevõtetega ühendust ka telefoni teel ning pakuti võimalust kas ankeet veebis täita või vastata kohe telefoni teel.

Aruande lugemine

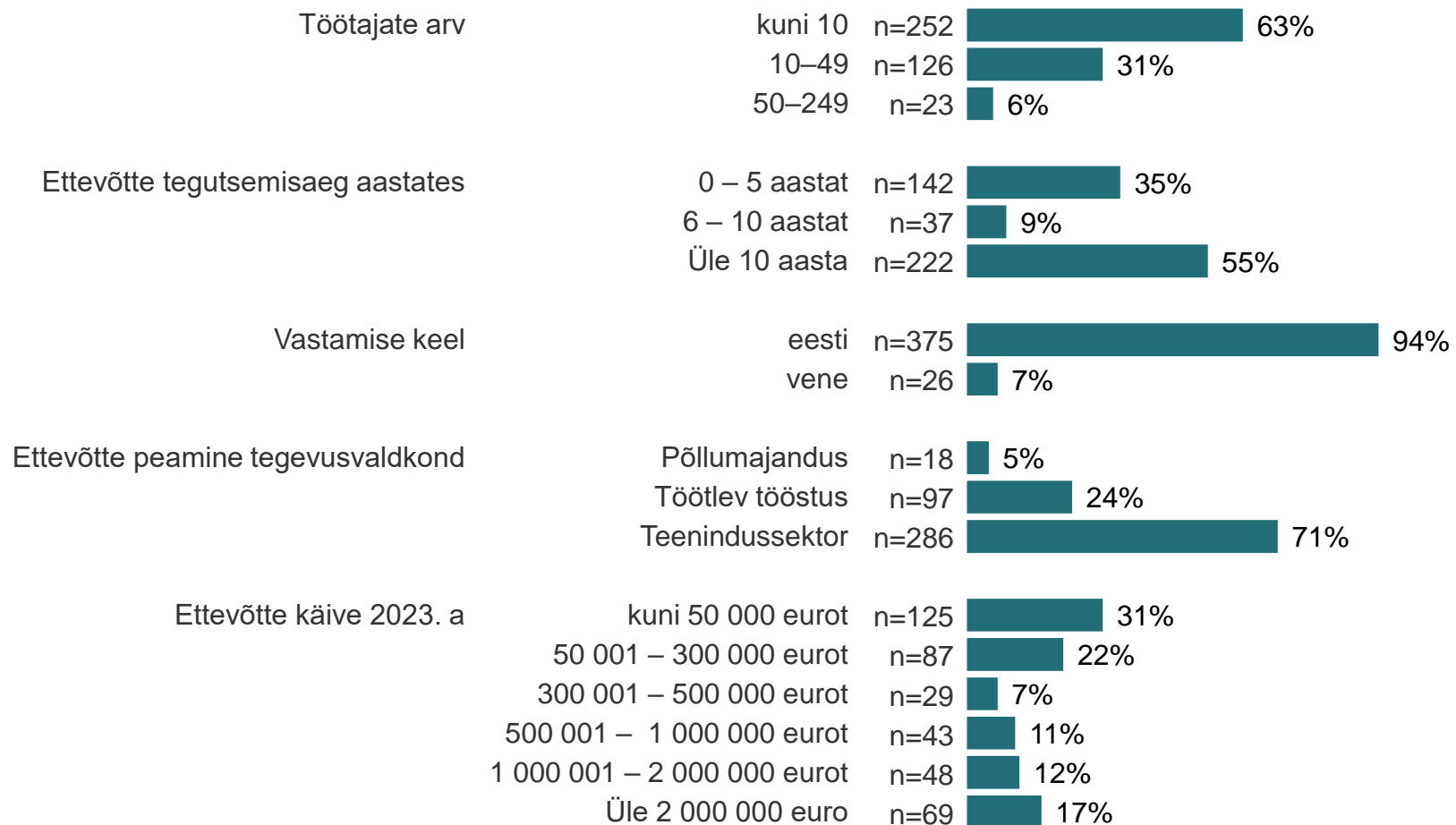
- Joonistel on keskmisest väärtusest statistiliselt oluliselt suuremad väärtused tähistatud rohelise ja oluliselt väiksemad punase kastiga.
- Kuna tulemused on ümardatud, ei tule kohati terviku summa kokku täpselt 100%.
- Ettevõtted on vastavalt välja toodud tegevusalale grupeeritud kas primaarsektori (põllumajandus, metsandus), töötleva tööstuse või teenindussektori alla.

Tulemuste võrdlemine varasemate uuringutega

- 2022. a viis Turu-uuringute AS Patendiameti tellimusel läbi Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete intellektuaalomandi uuringu. Võimaluse korral on käesoleva uuringuga kogutud tulemusi võrreldud antud uuringu tulemustega.¹
- Samuti on võimaluse korral tulemusi võrreldud Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) uuringuga *2022 Intellectual Property SME Scoreboard*.²

Valimi kirjeldus

kõik ettevõtted, n=401

*Kuna uuringule vastanud primaarsektori ettevõtetest omas loomevara vaid seitse, ei ole nende tulemusi eraldi analüüsitud.

1

Kokkuvõte põhitulemustest ja soovitused

Kokkuvõte tulemustest

- **Uuringus osalenud väikse ja keskmise suurusega ettevõtete teadlikkus loomevara valdkonnast ei ole veel väga kõrge, kuid loomevara registreerimist peetakse oluliseks.** Iga viies ettevõtte ehk 20% hindab oma teadlikkust kõrgeks (10 palli skaalal hinne 8–10). 29% hindab oma teadlikkust hindegaga 0–3 ja 52% hindegaga 4–7. Seejuures eristuvad keskmisest kõrgema teadlikkusega need ettevõtted, kes juba on loomevara kaitsnud ja/või kelle arvates on nende ettevõtte viimastel aastatel olnud oma tegevuses edukas. **Võrdluses Euroopa Liidu ettevõtete keskmise tulemusega hindavad Eesti ettevõtted oma teadlikkust loomevarast oluliselt kõrgemalt.**
- 53% ehk pisut üle poole uuringus osalenutest peab loomevara kaitsmist väga oluliseks, andes sellele 10 palli skaalal hinne 8–10. Ka selles küsimuses varieeruvad vastused olulisel määral sõltuvalt sellest, kas ettevõtte on juba oma loomevara kaitsnud või ei. **Need, kellel on registreeritud loomevara, peavad loomevara kaitsmist märksa olulisemaks kui need, kellel registreeritud loomevara ei ole.** Samuti on suuremate ettevõtete seas rohkem neid, kes peavad loomevara registreerimist oluliseks.

Kaitstud vs kaitsmata loomevara omava ettevõtte profiil

- Uuringus osalenud ettevõtete põhjal saab öelda, et **suurema tõenäosusega on loomevara registreeritud keskmise suurusega (st enam kui 50 töötajaga) ja üle 10 aasta tegutsenud ettevõttel, kelle käive on üle miljoni euro aastas.**
- Antud valimi põhjal ei ole seost ettevõtte edukuse ja loomevara omamise vahel: need, ettevõtted, kes peavad oma tegevust edukaks, ei ole suurema tõenäosusega registreerinud loomevara kui need, kes hindavad oma edukust madalalt.

Loomevara kaitsmisest saadud kasud

- 2/3 uuringus osalenud loomevara omavatest ettevõtetest on nõus, et loomevara registreerimine on olnud kasulik. Peamised kasud loomevara kaitsmisest on **parem kaitse vaidluste korral ja parem maine**. Ligi pooled vastanutest toovad välja just neid aspekte. Seega **kui loomevara registreerimisel ettevõtted loodavad, et nii saavad nad oma õigusi kaitsta, tõstavad ettevõtte väärtust ja parandavad mainet, siis need ootused ka realiseeruvad**. Veel tuuakse kasuna välja äri- ja koostöövõimaluste laienemist. Iga viies loomevara omav ettevõtte nimetab ka käibe kasvu.
- Loomevara registreerimisest saadav kasu ei erine oluliselt ettevõtte suuruse, vanuse ega sektori lõikes. **Mikroettevõtete seas on keskmisest veidi enam neid, kes on loomevara registreerimisest saadud kasu osas skeptilised**.
- Samu kasutegureid – parem kaitse vaidluste korral ja parem maine – toodi välja ka Euroopa ettevõtete uuringus. Erineb aga see, et **Euroopa ettevõtted hindavad kõiki näitajaid kõrgemalt ehk rohkem ettevõtteid on kogunud positiivseid mõjusid loomevara registreerimisest**. EL-is leiab 93% loomevara omavatest ettevõtetest, et loomevara omamine on olnud neile kasulik, samas kui Eestis peab seda kasulikuks 66%.

Loomevara kommertsialiseerimine

- Veerand loomevara omavatest ettevõtetest on loomevara ka bilansis varana arvele võtnud. Vähem on neid, kes on oma loomevaralt tulu teeninud (17%). Kõige sagedamini antakse tasu eest kasutada kaubamärki ning levinuim on loomevara kasutada andmine litsentsilepingu alusel. Enamasti teenitakse loomevara kasutada andmisest ühekordset tulu.

Loomevara kaitsmata jätmise põhjused

- **Enamasti jäetakse loomevara kaitsmata, sest seda ei peeta vajalikuks**. Nii arvab 43% uuringus osalenutest, kes ei ole siiani loomevara registreerinud. Iga viies toob põhjusena välja vähest teadlikkust ja seda, et loomevara küsimustega tegelemiseks pole piisavalt inimressurssi. Üheks vähesest teadlikkusest tulenev asjaolu võib olla ka see, et ettevõtted ise ei teadvusta, et neil on väärtuslikku loomevara, ja seetõttu ei näe ka vajadust selle kaitsmiseks.
- Ka EL-i ettevõtted üldiselt ei registreeri loomevara enamasti seetõttu, et selles **ei nähta mingit lisakasu** – nii arvab 35% Euroopa Liidu VKEdest.

Tegurid, mis soosivad loomevara kaitsmist

- Loomevara registreeritakse sagedamini juhul, kui **konkreetses tootega kaasneb suurem risk loomevara õiguste rikkumiseks**. Nii arvab ligi 2/3 uuringus osalenud loomevara omavatest ettevõtetest. Samuti on loomevara registreerimist soodustavaks teguriks see, kui **tootesse või teenusesse on tehtud olulisi investeeringuid**. Sellega nõustuvad peaaegu pooled vastanutest. Ülejäänud väljapakutud teguritest (võimalus eksportida ja/või loomevaralt tulu teenida, uue toote loomine, vajadus registreerimiseks tulenevalt koostöölepingust või ette nähtud loomevara strateegias) on olulised u kolmandikule loomevara omavatest ettevõtetest. Toote või teenuse müügist saadava tulu suurenemine ei ole kuigi sageli piisav põhjus selleks, et loomevara registreerida: seda peab oluliseks viiendik vastajatest.
- Registreerimist soodustavate asjaolude puhul **ei esine statistiliselt olulisi erinevusi ettevõtte suuruse, vanuse ega sektori lõikes**. Siiski ilmnes, et alla kümne töötajaga ettevõtete jaoks on keskmisest harvem loomevara registreerimise põhjuseks tootesse tehtud olulised investeeringud. 10–49 töötajaga ettevõtete hulgas on aga keskmisest enam neid, kelle jaoks tuleneb loomevara registreerimise vajadus koostöölepingust.

Loomevara kaitsmise põhjused

- **Loomevara registreeritakse eelkõige selleks, et kaitsta oma konkurentsivõimet**, st takistada konkurente kopeerimisel ja tagada parem õiguste kaitse. Vähem on neid, kelle jaoks on peamine eesmärk ettevõtte väärtuse tõstmine või maine parandamine. Veidi enam kui kolmandiku jaoks on loomevara kaitsmine oluline, sest see parandab positsiooni koostööläbirääkimistel.
- EL-i ettevõtete eesmärgid loomevara kaitsmisel on suhteliselt sarnased. Erinevus on aga see, et üle-euroopalises uuringus hinnati kõrgemalt seda, kuidas mõjutab registreeritud loomevara ettevõtte väärtust ja mainet. Samuti usuvad Eesti ettevõtted vähem, et loomevara omamine parandab positsiooni läbirääkimistel ja suurendab võimalust leida rahastust.
- Kuigi täpsemaks analüüsiks oleks vaja rohkem vastuseid, saab antud valimi põhjal siiski teha järelduse, et **väikeettevõtted (10–49 töötajaga) näevad loomevara registreerimises suuremat kasutegurit kui mikro- ja keskmise suurusega ettevõtted**. Nad usuvad keskmisest sagedamini, et loomevara kaitsmine tõstab ettevõtte väärtust ja suurendab võimalust leida rahastust. Samas tajuvad sellise suurusega ettevõtted kõige enam, et nad peavad loomevara registreerima koostöölepingust tulenevalt.

Loomeara kaitsmata jätmisest saadud kahjud

- Valdav osa uuringus osalenud ettevõtetest, kes pole oma loomevara kaitsnud, **ei ole kogenud kaitsmata jätmisest mingit kahju** (93%). Üksikud ettevõtted on saanud varalist kahju või kogenud kahju ettevõtte mainele või tarbijate rahulolule. 75% vastanutest ei ole nõus väitega, et loomevara registreerimata jätmine on olnud nende ettevõttele kahjulik.
- Võrdluses EUIPO uuringuga on EL-is keskmiselt veidi rohkem ettevõtteid kui Eestis puutunud kokku kahjudega seetõttu, et loomevara on jäänud registreerimata.
- Seega võib arvata, et suuremal osal Eesti uuringus osalenud ettevõtetest on siiani läinud hästi ja nad ei ole kursis ega oma ka isiklikku kogemust negatiivsete stsenaariumitega, kus loomevara kaitsmata jätmine on toonud kaasa erinevaid kahjusid. Ilmselt ei motiveeri seetõttu ka hirm võimaliku kahju kandmise eest Eesti ettevõtteid kuigi palju loomevara registreerima.

Vajalik tugi loomevara registreerimiseks

- Ettevõtted arvavad, et kõige rohkem aitaks neid loomevara registreerimisel **personaliseeritud nõustamine**: seda vajaks 43% uuringus osalenutest. Sama oli seis ka 2022. a. Loomeara valdkond paistab olevat paljude ettevõtete jaoks suhteliselt võõras ja ilmselt ei osata sellises olukorras konkreetsemat abivajadust välja tuua. Nii tundubki kõige vajalikum personaliseeritud nõustamine, mille käigus ettevõtte saaks ülevaate, kas tal üldse on loomevara, mida tasuks kaitsta, ning kuidas seda teha.
- Suurema käibega ettevõtted ning loomevara omavad ettevõtted vajaksid keskmisest enam juriidilist nõu õiguste rikkuja peatamisel. Väike-ettevõtted (10–49 töötajat) eristuvad aga selle poolest, et vajavad teistest enam tuge loomevara kommertsialiseerimiseks.
- Kauem, st üle 10 aasta tegutsenud ettevõtted väidavad keskmisest sagedamini, et nad ei vaja tuge loomevara registreerimisel.

Loomevara omava ettevõtte profiil

Järgnev loomevara omava ettevõtte profiil põhineb käesolevas uuringus osalenud ettevõtetel ja ei ole üldistatav kõigile Eesti loomevara omavatele ettevõtetele.

- Nii kaubamärki kui ka disainlahendust on **rohkem registreerinud kauem tegutsenud ettevõtted**: kui alla viie aasta tegutsenud ettevõtetest omab loomevara 28%, siis üle 10 aasta tegutsenud ettevõtetest 54%. Samuti omavad loomevara **pigem suuremad**, st enam kui 50 töötajaga ettevõtted ja ka **suurema käibega ettevõtted**.
- Enamasti on loomevara omav ettevõtte **registreerinud kaubamärgi** (96% vastajatest), **harvem disainilahenduse** (17%) **või leiutise** (11%). Need, kes peavad ennast loomevara osas väga teadlikuks, on keskmisest sagedamini registreerinud leiutise.
- **Loomevara omavad ettevõtted peavad end loomevara valdkonnas oluliselt teadlikumaks kui need, kellel pole loomevara registreeritud**: esimestest hindab 32% oma teadlikkust 10-palli skaalal 8–10ga, viimastest aga vaid 10%.
- **Need, kellel on loomevara registreeritud, väärtustavad loomevara registreerimist märksa rohkem kui need, kellel ei ole loomevara registreeritud**. Loomevara omavatest ettevõtetest hindab 70% loomevara registreerimise olulisust 10 palli skaalal vähemalt kaheksaga.
- 18% registreerib loomevara enne uue/toote teenuse turule toomist, 35% teeb seda mõnikord ja ligi pooled ei registreeri loomevara enne uue tootega turule tulemist.
- **Need ettevõtted, kes tulevad sagedamini** (st vähemalt kord aastas) **välja uue toote või teenusega, registreerivad suurema tõenäosusega oma loomevara**: 64% neist omab loomevara vs 37% neist, kes tulevad harvem kui kord aastas välja uue tootega. Samas võib see seos olla ka vastupidi: **loomevara omavad ettevõtted tulevad sagedamini välja uute toodete või teenustega**.
- Loomevara registreeritakse kõige sagedamini juhtudel, kus pakutava toote või teenuse puhul on **suurem risk loomevara õiguste rikkumiseks ja väärkasutamiseks**. Sellega nõustub ligikaudu kaks kolmandikku küsitletud ettevõtetest (65%). Ligi pooled vastanutest leiavad, et loomevara registreerimist soodustavaks teguriks on see, kui tootesse on tehtud olulisi investeeringuid. **10–49 töötajaga** ettevõtete hulgas on aga keskmisest enam neid, kelle jaoks tuleneb **loomevara registreerimise vajadus koostöölepingust**.

- **Loomevara registreeritakse eelkõige selleks, et kaitsta oma õigusi:** takistada konkurente oma toodete kopeerimisel ja tagada parem õiguste kaitse. Nii arvab 2/3 uuringus osalenud loomevara omavatest ettevõtetest. Pisut üle poole vastanutest usub, et **loomevara kaitsmine tõstab ettevõtte väärtust**. Seejuures on **väikeettevõtete** (10–49 töötajat) seas keskmisest oluliselt rohkem neid, kes leiavad, et **loomevara registreerimine tõstab ettevõtte väärtust** (76% vs 46% mikroettevõtetest) ja **suurendab võimalust leida rahastust** (39% vs 15% mikroettevõtetest). Lisaks on väikeettevõtte kogemusel keskmisest sagedamini vaja loomevara registreerida koostöölepingust tulenevalt (37% vs 12% mikro- ja 13% keskmise suurusega ettevõtetest).
- Need ettevõtted, kes töötavad **vähemalt kord aastas välja mõne uue toote või teenuse**, peavad keskmisest olulisemaks eesmärgiks seda, et loomevara kaitsmine parandab positsiooni ärielistel läbirääkimistel, tõstab ettevõtte väärtust ja suurendab võimalust leida rahastust. **Seega näevad sagedamini uusi tooteid turule toovad ettevõtted nii mõneski aspektis loomevara registreerimisest saadavat kasu olulisemana kui need ettevõtted, kes tulevad harvem välja uute toodete või teenustega.**
- **Suurim kasu loomevara registreerimisest on parem kaitse vaidluste korral ja parem maine.** Ennast edukaks pidavad ettevõtted on keskmisest sagedamini kogenud ka kasumi kasvu. Edukad ettevõtted on rohkem nõus ka sellega, et loomevara registreerimine on olnud neile väga kasulik.
- Loomevara omavad ettevõtted vajaksid loomevara registreerimisel teistest ettevõtetest sagedamini tuge selles osas, mis puudutab **juridilist abi õiguste rikkuja peatamisel**. Keskmisest enam oleks neil vaja ka rahalist tuge patendivoliniku kasutamiseks, kuid üldiselt pole vajadus selle tugiteenuse järele siiski eriti suur.

Põhijäreldused

- **Suhteliselt vähene teadlikkus loomevara valdkonnast:** Uuringus osalenud väikse ja keskmise suurusega ettevõtted ei pea ennast loomevara valdkonnas kuigi teadlikuks. Seda **olulisem ja vajalik on teadlikkuse tõstmine:** need ettevõtted, kes on loomevara teemal teadlikud, registreerivad suurema tõenäosusega loomevara enne uue toote või teenuse turule toomist. Seega on see oluline argument, miks tõsta ettevõtete teadlikkust loomevara valdkonnast.
- **Loomevara registreerimise väärtus seisneb otsestes kasudes:** Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks on peamised põhjused loomevara registreerimiseks seotud otseste kasudega – see aitab takistada oma lahenduste kopeerimist ning tagab parema õigusliku kaitse. Eesti ettevõtete silmis ei anna loomevara omamine nii suurt lisandväärtust ettevõtte mainele ega ole nii suureks tugevuseks ärielistel läbirääkimistel või rahastuse leidmisel kui usuvad Euroopa ettevõtted üldiselt. Seega ei nähta loomevaral nii suurt immateriaalset väärtust kui mujal. Seetõttu tasub ka ettevõtetega suhtlemisel rõhuda eelkõige otsestele kasudele, mida toovad välja juba loomevara registreerinud ettevõtted.
- **Tajutud kasud loomevara registreerimisest on madalamad kui EL-is:** Eesti loomevara omavad ettevõtted ei taju nii suurt kasu loomevara registreerimisest kui EL-i ettevõtted keskmiselt. On tõeline väljakutse tõestada ettevõtetele, et loomevara registreerimine annab mingi lisandväärtuse. Üks võimalus oleks siin uurida, millised on olnud teiste riikide praktikad ja kuidas on mujal julgustatud ettevõtteid oma loomevara registreerima. Positiivne on see, et registreerimise raha- ja ajakulu ei ole Eesti ettevõtete arvates nii suur takistus kui EL-is keskmiselt. Seega võib loota, et teadlikkuse tõstmine suurendab siiski ettevõtete motivatsiooni loomevara teemadega tegelemiseks.

Soovitused (1/2)

- Ettevõtted peavad loomevara registreerimist küll oluliseks, aga teadlikkus loomevarast ei ole veel kuigi kõrge. Lisaks ei ole enamus uuringus osalenutest kogenud, et loomevara kaitsmata jätmise oleks põhjustanud mingisugust kahju. Seega võib kokkuvõttes jääda ettevõtete jaoks segaseks, mis üldse on loomevara, miks seda peaks kaitsma ja kuidas seda teha. Üheks võimaluseks oleks sellises olukorras nn **case study tüüpi juhendmaterjalide koostamine**, kus mõne ettevõtte näitel tuuakse välja, kuidas loomevara registreerimise protsess on toimunud ja osutunud ettevõtte jaoks kasulikuks. Viimase tõestamiseks võiks leida küllaldaselt häid näiteid, sest tegelikult kinnitab loomevara kaitsnud ettevõtete kogemus, et see on olnud ettevõttele kasulik.
- VKE-d ootavad eelkõige **personaliseeritud nõu, mida ja kus tasub registreerida**. See kattub eelmises punktis välja toodud seisukohaga, et ettevõtted ei teagi, kas neil on loomevara ning kas ja kuidas seda tasuks kaitsta. Seetõttu tundub ettevõtetele kõige kasulikum personaalne nõustamine, kus käsitletakse just konkreetse ettevõtte olukorda. Ilmselgelt on personaalse lähenemise pakkumine kõige kulukam viis ettevõtete teadlikkuse tõstmiseks, aga selle protsessi korduv läbitegemine võib anda ka Patendiametile ülevaate enamlevinud takistustest ja murekohtadest ning nii võib osutada võimalikuks nt loomevara registreerimist alustava ettevõtte juhendmaterjali väljatöötamine, kus on käsitletud just enamlevinud probleeme.
- Üks sihtgrupp, kes tõenäoliselt vajaks tuge, on **ettevõtted, kes küll on mingit liiki loomevara registreerinud, kuid ei teeni sellelt tulu**. Ettevõtted tõid ka ise lahtistes vastustes välja, et nad on registreerinud ainult kaubamärgi, aga rohkem loomevaraga ei tegele. Muidugi võib olla juhuseid, kus ettevõttel polegi võimalik oma loomevaralt otseselt tulu teenida, aga tõenäoliselt ei ole paljud lihtsalt selle peale tulnud, milliseid võimalusi neil võiks olla. Seda kinnitab ka see, et vaid 24% uuringus osalenud loomevara omavatest ettevõtetest on oma loomevara bilansis arvele võtnud ja 17% on loomevaralt tulu teeninud. Seega võiks siingi kasuks tulla **positiivsete näidete tutvustamine, kuidas ettevõtetel on õnnestunud edukalt loomevara kommercialiseerida**.

Soovitused (2/2)

- Käesoleva uuringu valimi põhjal näevad **väike-ettevõtted** (10–49 töötajaga) sagedamini kui mikro- ja keskmise suurusega ettevõtted, et loomevara registreerimine võiks anda neile mingit kasu: tõsta ettevõtte väärtust ja suurendada võimalust leida rahastust. Lisaks tajuvad nad kõige enam, et nad peavad loomevara registreerima koostöölepingust tulenevalt. Seega tasuks kommunikatsioonis keskenduda just sellele sihtgrupile, selgitades neile, kuidas registreeritud loomevara võib neil tõepoolest aidata ettevõtte väärtust tõsta. Samuti võivad nad vajada abi loomevara registreerimisel, et nad jõuaksid koostöölepinguteni, mis aitavad ettevõttel suuremaks kasvada ja edasi areneda. Väike-ettevõtted soovivad teistest enam abi ka selles osas, mis puudutab **loomevara kommertsialiseerimist**. Samas on selles suuruses ettevõtete näol tegemist sihtgrupiga, kus keskmisest enam väidab, et nad ei ole kogunud loomevara registreerimata jätmisest mingeid kahjusid ega kaaluks ka tulevikus loomevara registreerimist, seega on ilmselt vaja väga head lähenemist, et seda sihtgruppi siiski motiveerida loomevaraga tegelema.
- **Need ettevõtted, kes toovad vähemalt kord aastas turule mõne uue toote või teenuse, on rohkem huvitatud enamikest tugiteenustest, mis aitavad kaasa loomevara registreerimisel.** Vaid oma ettevõttes loomevara kindlaks tegemisel pole neil teistest rohkem abi vaja. Seega on tegemist sihtgrupiga, kellele võiks Patendiameti poolt pakutavaid võimalusi tutvustada. Kindlasti tasuks nende puhul rõhutada seda, et loomevara registreerimine ei ole keeruline ega aeganõudev protsess.
- Lähenedes neile ettevõtetele, kes **ei ole loomevara registreerinud**, tasub kommunikatsioonis rõhutada kasutegureid, mida loomevara omavad ettevõtted välja toovad – loomevara registreerimine on andnud parema kaitse vaidluste korral ja parema maine.
- Uuringust selgus, et loomevara kommertsialiseerimise tase on väga madal. Siin tasuks edasi uurida, kas ettevõtete jaoks jääb segaseks, mida mõeldakse oma loomevaralt tulu teenimise all või siis ettevõtted ei ole tõepoolest kursis, kuidas nad saaks oma loomevaralt tulu teenida.

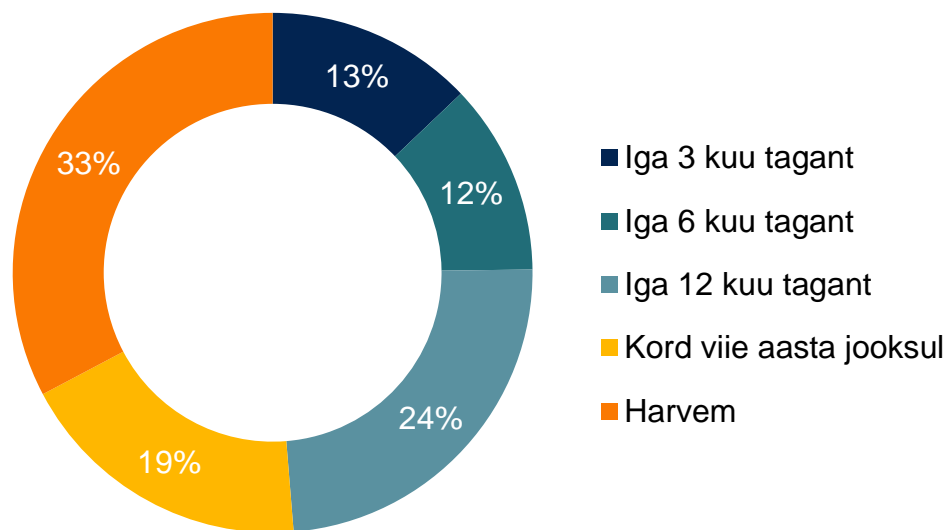
1

Vastajate taustainfo

Pooled vastanutest töötavad vähemalt kord aastas välja mõne uue toote või teenuse

Kui sageli töotate välja uusi kaupu või võtate kasutusele uusi teenuseid?

kõik ettevõtted, n=401

- Iga neljas uuringus osalenud ettevõtte töötab vähemalt iga kuue kuu tagant välja uue toote või võtab kasutusele uue teenuse. Pooled vastanutest töötavad vähemalt kord aastas välja mõne uue toote või teenuse. Seega võiks eeldada, et ettevõtetel on küllaltki märkimisväärselt tooteid ja teenuseid, millega kaasneb loomevara teke.
- Võrreldes ettevõtteid, kellel on registreeritud loomevara, nendega, kellel ei ole, siis ilmneb, et loomevara omavad ettevõtted tulevad sagedamini välja uute toodete või teenustega.* (vt järgmine lehekülg).
- Antud valimi puhul kehtib seos, et **mida suurem ettevõtte, seda sagedamini töötatakse välja uusi tooteid või teenuseid.**
- Ettevõtte vanuse ja uute toodete väljatöötamise sageduse vahel ei ole vähemalt antud valimi põhjal seost.
- Küll aga on seos uute toodete väljatöötamise sageduse ja loomevarast teadlik olemise vahel: nende ettevõtete hulgas, kes töötavad vähemalt kord aastas välja mõne uue toote / teenuse, on rohkem neid, kes peavad ennast loomevara valdkonnas üsnagi teadlikuks. Nende hulgas jällegi, kes tulevad uue tootega välja harvem kui kord 5 aasta jooksul, on rohkem neid, kes ei pea ennast loomevara teemal üldse teadlikuks. Ilmselt viivad need, kelle jaoks on uute toodete väljatöötamine tavapärasem tegevus, ennast loomevara temaatikaga rohkem kurssi.

Uute kaupade väljatöötamine: sagedus ettevõtete lõikes

Kui sageli töötate välja uusi kaupu või võtate kasutusele uusi teenuseid?

kõik ettevõtted, n=401

■ Iga 3 kuu tagant ■ Iga 6 kuu tagant ■ Iga 12 kuu tagant ■ Kord viie aasta jooksul ■ Harvem

Ettevõtte suurus

Ettevõtte vanus

Sektor

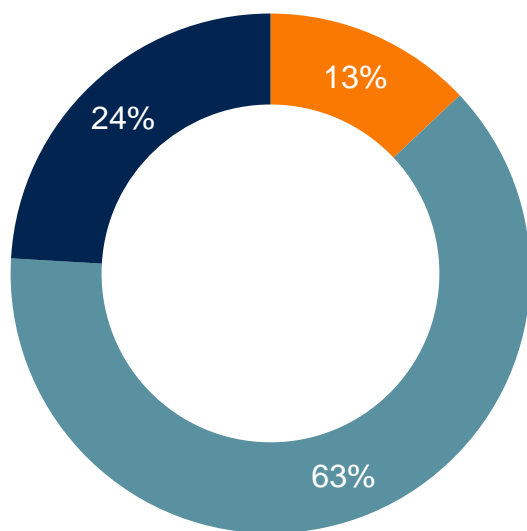
0% 20% 40% 60% 80% 100%

Enam kui 50 töötajaga ettevõtted hindavad oma tegevuse edukust kõrgemalt kui väiksemad ettevõtted

Kui edukaks Te hindate oma ettevõtte tegevust viimastel aastatel, kui mõtlete ettevõtte käibe ja turuosa muutusele?
kõik ettevõtted, n=401

skaala 0–10, kus 0 = ei ole üldse edukas ja 10 = väga edukas

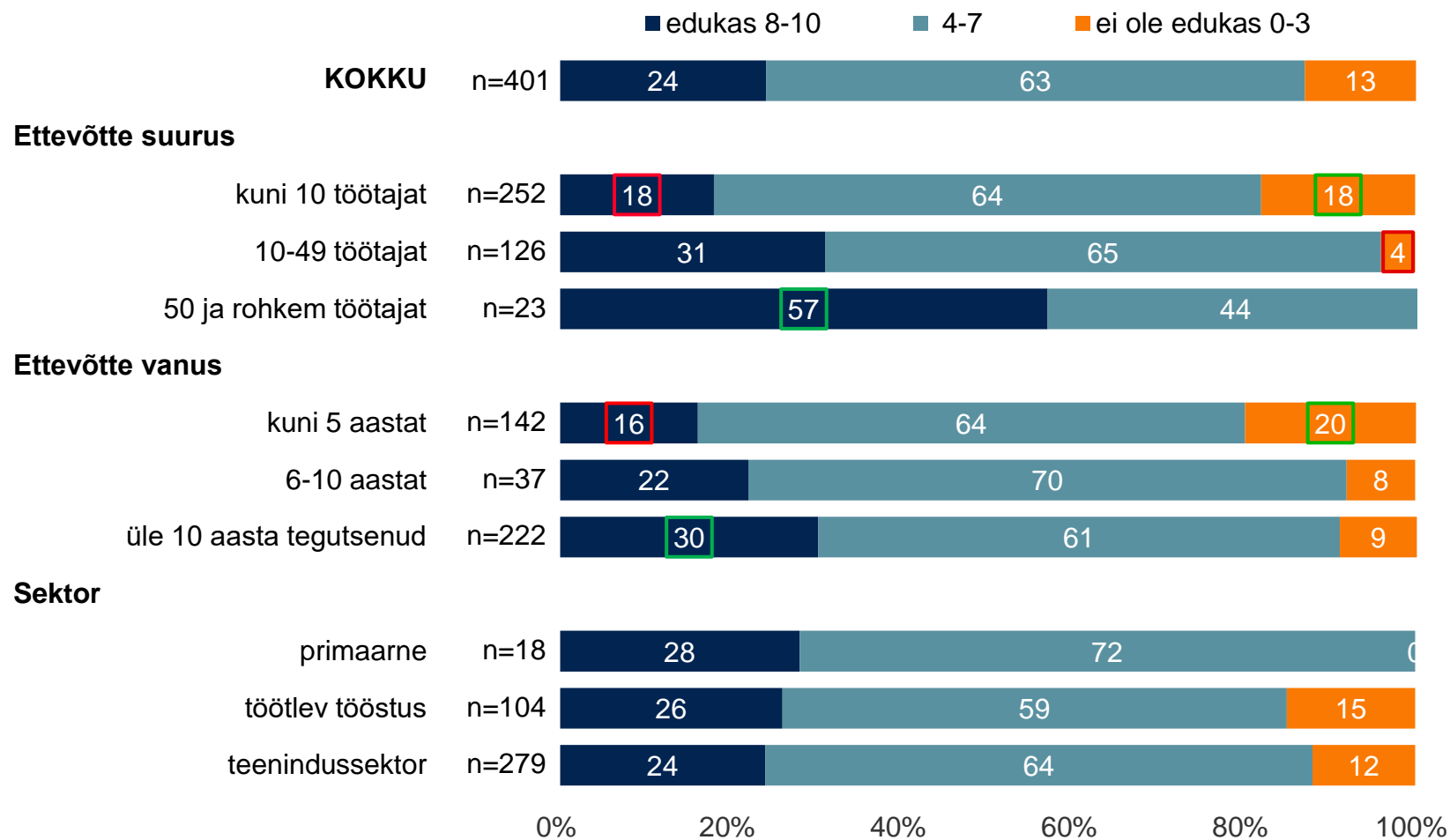
■ Ei ole edukas 0-3 ■ 4-7 ■ Edukas 8-10

- Üheks uuringu eesmärgiks oli välja selgitada, kas loomevara omavad ettevõtted on mingite näitajate poolest edukamad kui need, kes oma loomevara ei kaitse. Seetõttu paluti vastajatel subjektiivselt hinnata oma ettevõtte tegevuse edukust viimastel aastatel skaalal 0–10.
- Ligi veerand vastajatest pidas oma ettevõtte tegevust küllaltki edukaks, hinnates seda skaalal 8–10 punktiga. Valdav osa (63%) pidas oma ettevõtte edukust keskpäraseks ning 13% vastanutest ei pidanud oma ettevõtte tegevust viimastel aastatel kuigi edukaks.
- Antud küsimuses ei erinenud loomevara omavate ja mitte omavate ettevõtete vastused olulisel määral.
- Pigem tuli välja see, et **suuremate (enam kui 50 töötajaga) ja kauem kui 10 aastat tegutsenud ettevõtete seas on rohkem neid, kes hindavad oma tegevuse edukust kõrgelt.**

Tegevuse edukus: hinnang ettevõtete lõikes

Kui edukaks Te hindate oma ettevõtte tegevust viimastel aastatel, kui mõtlete ettevõtte käibe ja turuosasa muutusele? kõik ettevõtted, n=401

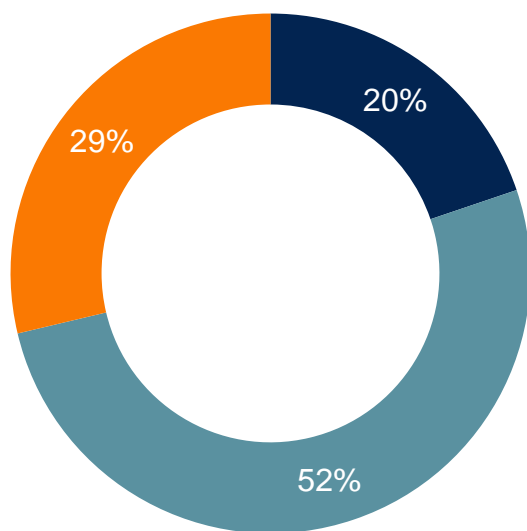
Iga viies vastanu peab ennast loomevara valdkonnas üsnagi teadlikuks

Kui teadlikuks Te ennast peate loomevara valdkonnas (st kaubamärgid, disainid, leiutised)?

kõik ettevõtted, n=401

skaala 0 kuni 10, kus 0 = ei ole üldse teadlik ja 10 = väga teadlik

■ teadlik 8-10 ■ 4-7 ■ ei ole teadlik 0-3

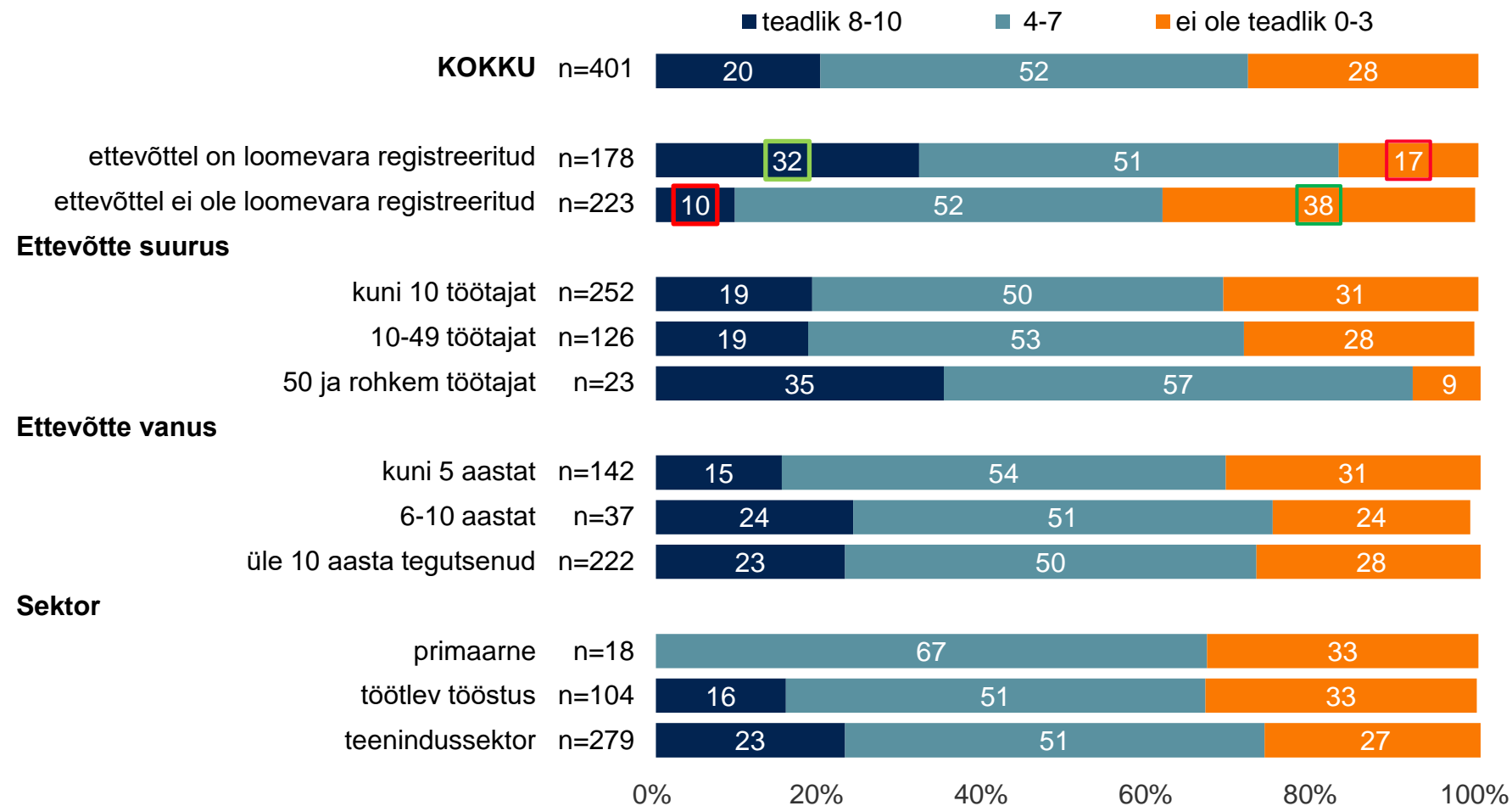

- Iga viies vastanu peab ennast loomevara valdkonnas üsnagi teadlikuks, andes endale 10-palli skaalal hinde vahemikus 8 kuni 10.
- Suuremate ettevõtete seas on rohkem neid, kes on loomevara valdkonnast teadlikud. Samuti peavad need, kellel juba on loomevara registreeritud, ennast valdkonnast teadlikumaks.
- Põllumajandussektori ettevõtteid oli vastajate seas küll vähe, kuid neist mitte keegi ei pidanud ennast loomevara valdkonnas väga teadlikuks.
- Antud küsimuses tuli välja, et **mida madalamalt hindas ettevõtte oma tegevuse edukust, seda vähem teadlikuks pidas ta ennast ka loomevarast**. 50% neist, kes hindas oma ettevõtte tegevust viimastel aastatel madalalt, pidas ennast loomevarast väheteadlikuks. Neist, kes arvasid, et nende ettevõtte on viimastel aastatel olnud edukas, pidas vaid 17% ennast loomevara osas väheteadlikuks. Enda hinnangul mitteedukate ettevõtete esindajatest vaid 10% pidas ennast loomevara valdkonnas väga teadlikuks, samas kui edukate ettevõtete esindajatest hindas enda teadlikkust kõrgelt 28%.
- 2022. a viis Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet (EUIPO) läbi uuringu intellektuaalomandi kasutamise kohta VKE-de seas*. Võrdluses EL-i ettevõtetega keskmiselt **hindavad Eesti ettevõtted oma teadlikkust loomevarast oluliselt kõrgemalt**: kui EL-is annab 64% ettevõtetest endale 10-palli skaalal hinnangu 0–4, siis Eestis peab ennast nii vähe teadlikuks vaid 37%. 6–10 palli vääriliseks peab EL-is oma teadmisi 21% ettevõtetest, Eestis aga koguni 44%.

Teadlikkus loomevarast: hinnang ettevõtete lõikes

Kui teadlikuks Te ennast peate loomevara valdkonnas (st kaubamärgid, disainid, leiutised)?

kõik ettevõtted, n=401

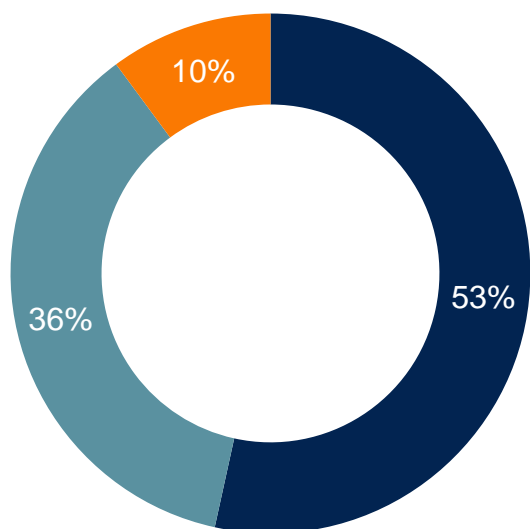
Pooled vastanutest peavad oluliseks (10 palli skaalal hinne 8–10), et loomevara oleks registreeritud

Kui oluliseks peate, et ettevõttes loodud loomevara oleks registreeritud?

kõik ettevõtted, n=401

skaala 0 kuni 10, kus 0 = ei ole üldse oluline ja 10 = väga oluline

■ oluline 8-10 ■ 4-7 ■ ei ole oluline 0-3

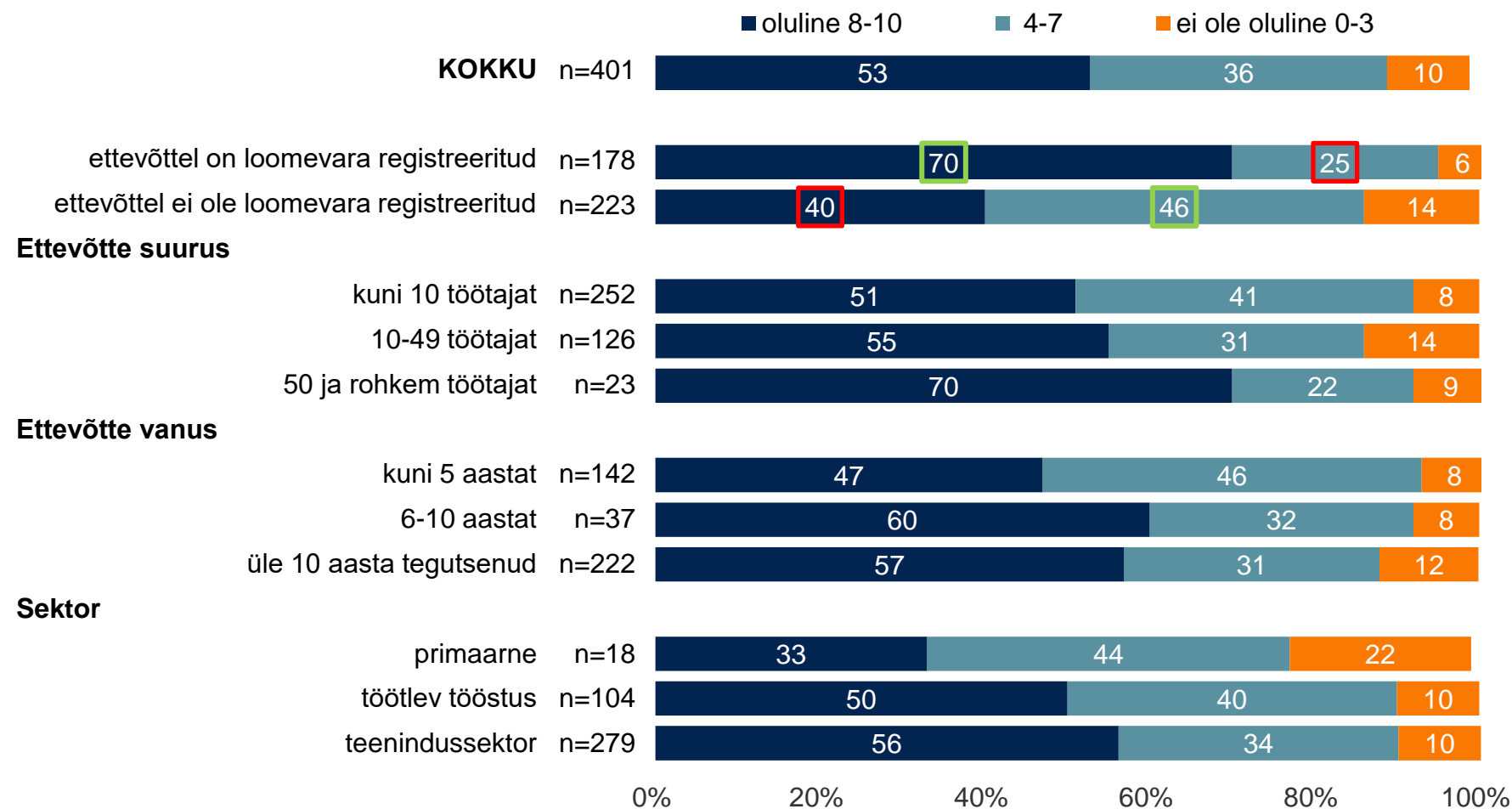

- Umbes pooled vastanutest peavad seda pigem üsna oluliseks, et ettevõttes oleks loomevara registreeritud.
- **Oluliselt rohkem on neid, kelle hinnangul loomevara registreerimine on oluline, nende seas, kes juba on loomevara registreerinud.** Neist 70% hindab loomevara registreerimise olulisust 10 palli skaalal vähemalt kaheksaga.
- Samuti on **suuremate ettevõtete seas rohkem neid, kes peavad loomevara registreerimist oluliseks.**
- 2022. a kehtis sama seos, et need, kellel juba on loomevara registreeritud, peavad selle omamist olulisemaks kui need, kes ei ole loomevara registreerinud.

Loomevara registreerimise olulisus: hinnang ettevõtete lõikes

Kui oluliseks peate, et ettevõttes loodud loomevara oleks registreeritud?

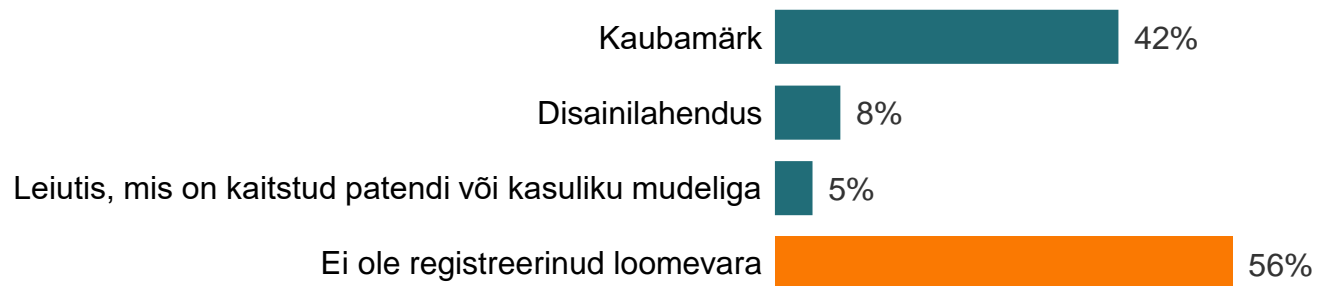
kõik ettevõtted, n=401

Vastanutest pisut alla pooled on ise registreerinud mingit liiki loomevara

Kas teie ettevõtte on registreerinud mingit liiki loomevara?

kõik ettevõtted, n=401

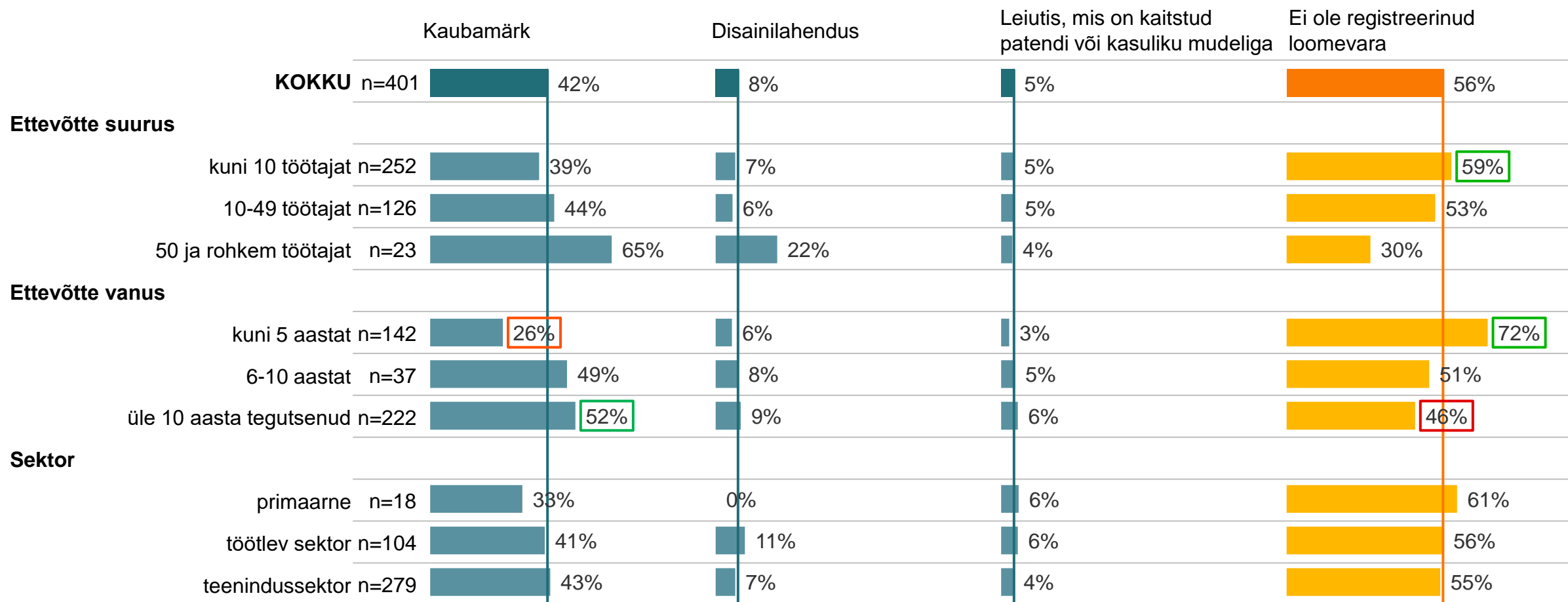

- Uuringule vastanud ettevõtetest 178 on registreerinud mingit liiki loomevara ja 223 mitte.
- Kõige sagedamini registreeritakse antud valimi näitel kaubamärki.
- **Nii kaubamärki kui ka disainilahendust on rohkem registreerinud suuremad, st enam kui 50 töötajaga ettevõtted.**
- **Samuti on loomevara registreerinud pigem kauem tegutsenud ettevõtted:** kui alla viie aasta tegutsenud ettevõtetest ei oma loomevara 72% ehk ligi $\frac{3}{4}$, siis üle 10 aasta tegutsenud ettevõtetest alla poole ehk 46%.
- Samad järeldused olid ka 2022. a läbiviidud uuringus: ka siis oli enam loomevara suurematel ja kauem tegutsenud ettevõtetel.
- Antud küsimus toimus filterküsimusena ja sellega sõeluti välja ettevõtted, kes omavad loomevara. Nemad vastasid järgnevas ankeedis loomevara omamist puudutavatele küsimustele.

Loomevara omamine vastanud ettevõtete lõikes

Kas teie ettevõte on registreerinud mingit liiki loomevara?

kõik ettevõtted, n=401

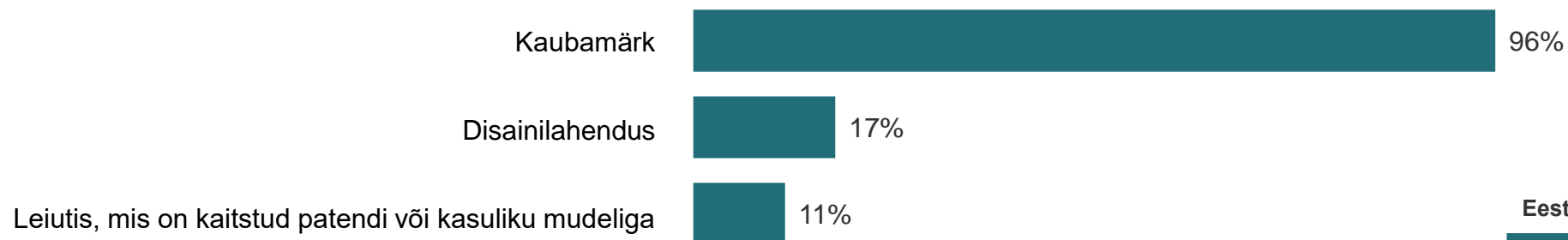
2

Loomevara omava
ettevõtte profiil

Kõige sagedamini registreeritakse kaubamärki

Kas teie ettevõte on registreerinud mingit liiki loomevara?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

Eesti ettevõtete arv (2023):

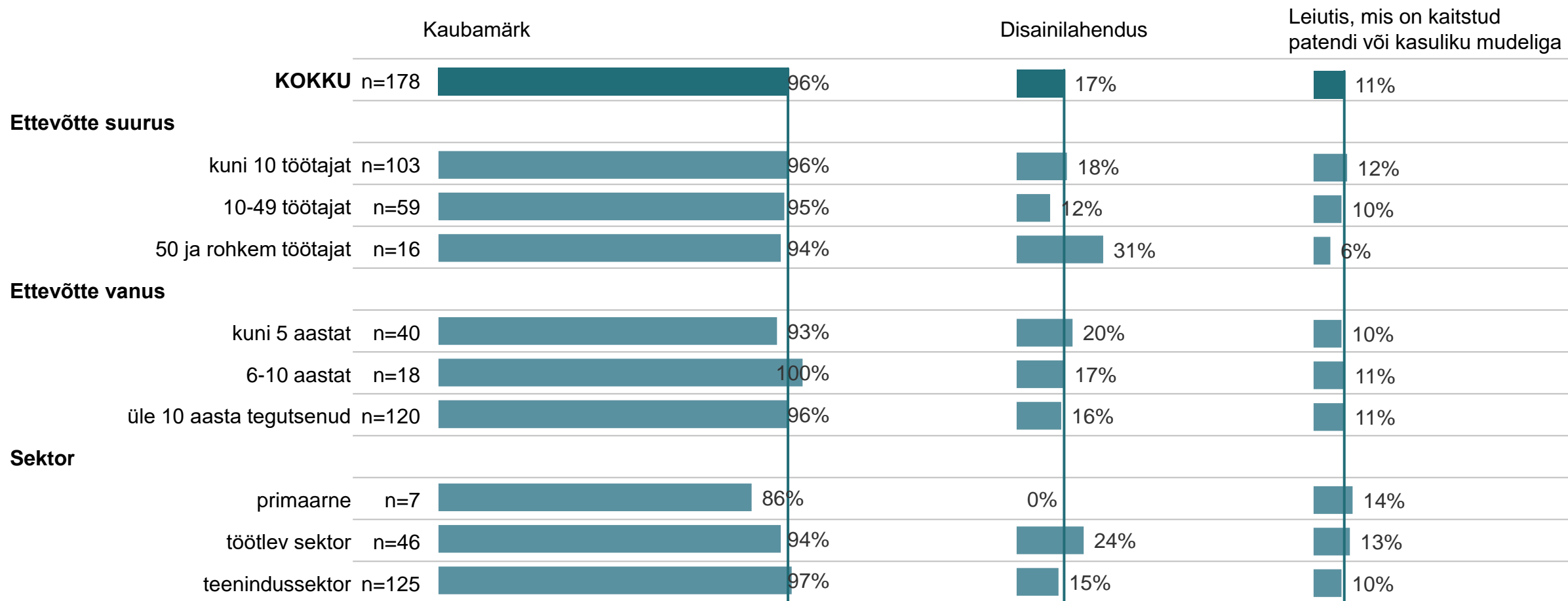
Töötajate arv	Ettevõtete arv	Osakaal (%)
Vähem kui 10	145 944	94,8
10–49	6 593	4,3
50–29	1 160	0,8
Üle 250	186	0,001
Kokku	153 883	100

- Statistikaameti andmete kohaselt on Eestis 2023. a seisuga 153 883 majanduslikult aktiivselt ettevõtet.
- Patendiameti ja EL-i andmebaaside põhjal omab veidi vähem kui 10 000 Eesti ettevõtet Eestis ja/või Euroopa Liidus kehtivat kaubamärki või kaubamärke.
- Uuringule vastanud ettevõtetest 178 on registreerinud mingit liiki loomevara ja 223 mitte. Järgnevas peatükis on välja toodud antud uuringu põhjal loomevara omavate ettevõtete tunnused. Kuna uuringule vastanud primaarsektori ettevõtetest omas loomevara vaid seitse, ei ole nende tulemusi eraldi analüüsitud.
- Kõige sagedamini registreeritakse antud valimi näitel kaubamärki. Sama oli ka 2022. a. Käesolevas uuringus osalenud loomevara omavatest ettevõtetest 96% on registreerinud just kaubamärgi.
- Põhjalikumaks analüüsiks, milline on loomevara omamine erinevate ettevõtete gruppide lõikes, on vastuseid liiga vähe. Küll aga selgus, et need, kes peavad ennast loomevara osas väga teadlikuks, on keskmisest sagedamini registreerinud leiutise.

Registreeritud loomevara jaotus ettevõtete lõikes

Kas teie ettevõtte on registreerinud mingit liiki loomevara?

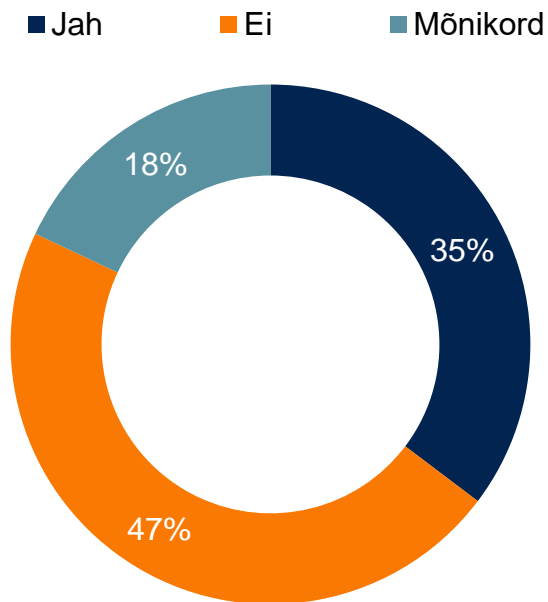
Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

35% loomevara omavatest ettevõtetest registreerib loomevara enne uue toote / teenuse turule toomist

Kas registreerite loomevara enne uue toote või teenuse turule toomist?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

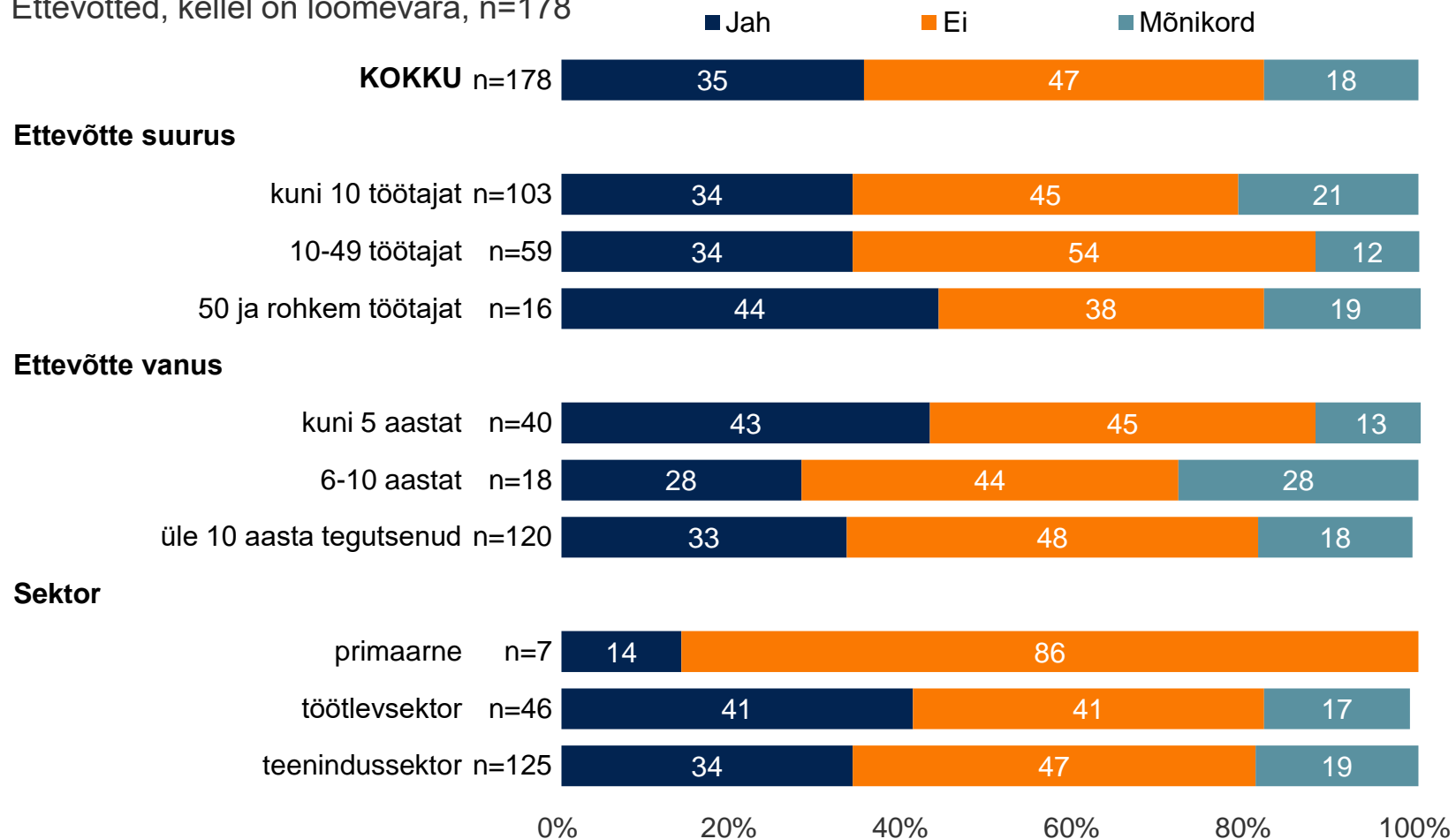

- **Umbes kolmandik** ettevõtetest registreerib loomevara enne uue toote või teenuse turule toomist ning pea **viies** teeb seda mõnikord. **Suurema tõenäosusega registreerivad loomevara enne uue toote turule toomist need ettevõtted, kes peavad ennast loomevara teemal küllaltki teadlikuks:** neist registreerib loomevara enne uue toote turule toomist 53%.
- Seega ligi pooled loomevara omavatest ettevõtetest ei registreeri loomevara enne uue toote või teenuse turule toomist.
- Ettevõtte suuruse, vanuse ja sektori osas selles küsimuses **olulisi erinevusi ei täheldatud.**
- Sellegipoolest on märgata, et kõige nooremad ettevõtted registreerivad loomevara pisut tõenäolisemalt enne toote/teenuse turule toomist kui vanemad ettevõtted, mis võib tuleneda uute alustajate suuremast ettevaatlikkusest. Siiski ei ole registreerimise tõenäosus tingimata sõltuv ettevõtte vanusest.

Loomevara registreerimine enne uue toote turule toomist: hinnang ettevõtete lõikes

Kas registreerite loomevara enne uue toote või teenuse turule toomist?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

*Kuna uuringule vastanud primaarsektori ettevõtetest omas loomevara vaid viis, ei ole nende tulemusi eraldi analüüsitud.

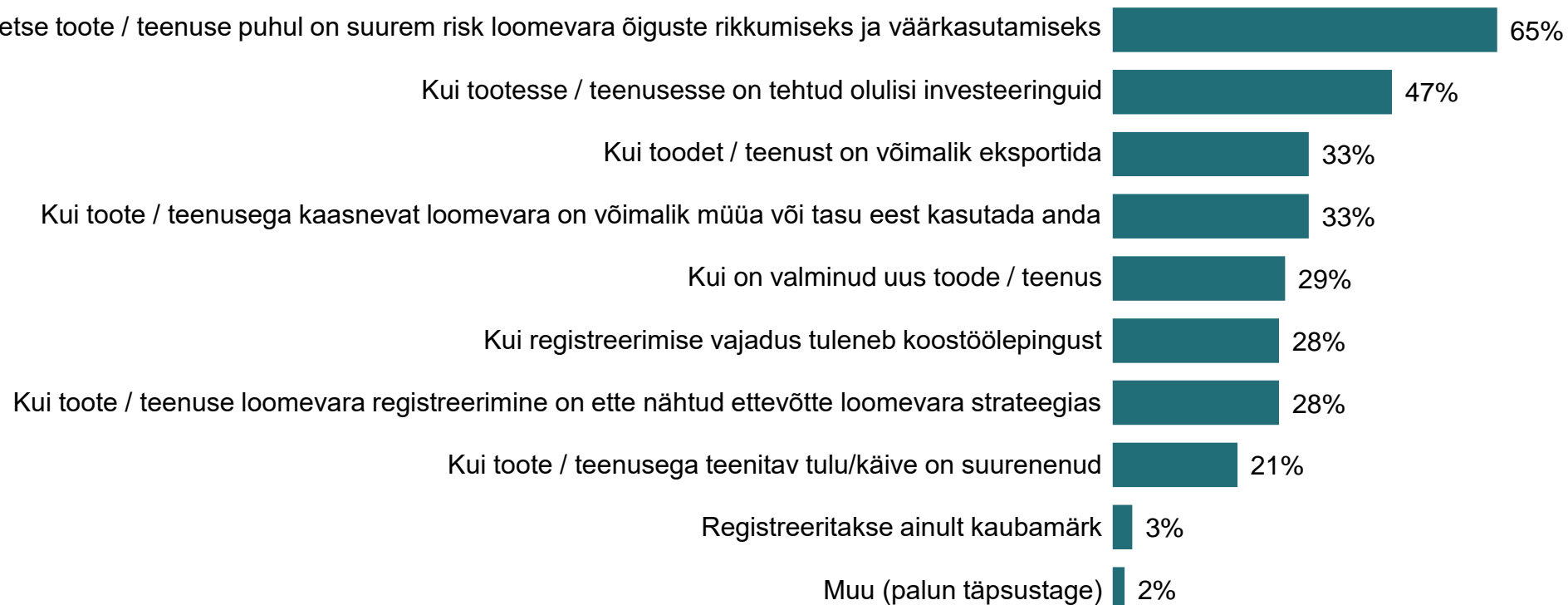
Loomevara registreeritakse sagedamini juhul, kui konkreetse tootega kaasneb suurem risk loomevara õiguste rikkumiseks

- Ettevõtted registreerivad oma loomevara kõige sagedamini juhtudel, kus **pakutava toote või teenuse puhul on suurem risk loomevara õiguste rikkumiseks ja väärkasutamiseks**. Sellega nõustub ligikaudu kaks kolmandikku küsitletud ettevõtetest (65%).
- Ligi pool küsitletutest (47%) leiavad, et loomevara registreerimist soodustab kindlasti asjaolu, kus tootesse või teenusesse on tehtud **olulisi investeeringuid**. Sellele järgnevad juhud, kus toodet või teenust on **võimalik eksportida** ning kus toote või teenusega kaasnevat **loomevara on võimalik müüa või tasu eest kasutada anda** (33%).
- Enam esile toodud asjaolude põhjal ilmneb, et loomevara registreeritakse sageli siis, kui on suurem risk tulu kaotamiseks (kas läbi otsese loomevara õiguste rikkumise või läbi tootearendusse investeeritud tulu kaotamise) või kui nähakse võimalust loomevaralt tulu teenida nt toote eksportimise kaudu.
- Harvem toodi välja lihtsalt tootega teenitava käibe suurenemist: suurenenud tulu pole enamasti põhjus loomevara registreerimiseks.
- Registreerimist soodustavate asjaolude puhul **ei esinenud statistiliselt olulisi erinevusi ettevõtte suuruse, vanuse ega sektori lõikes**. Siiski ilmnes, et alla kümne töötajaga ettevõtete jaoks on keskmisest harvem loomevara registreerimise põhjuseks tootesse tehtud olulised investeeringud. 10–49 töötajaga ettevõtete hulgas on aga keskmisest enam neid, kelle jaoks tuleneb loomevara registreerimise vajadus koostöölepingust.
- Avatud vastustes mainiti kõige enam seda, et ettevõtte on registreerinud oma kaubamärgi ja rohkem loomevara registreerida ei ole plaanis.

Tegurid, mis soodustavad loomevara registreerimist

Millistel juhtudel teie ettevõtte registreerib kindlasti toote või teenusega kaasneva loomevara?

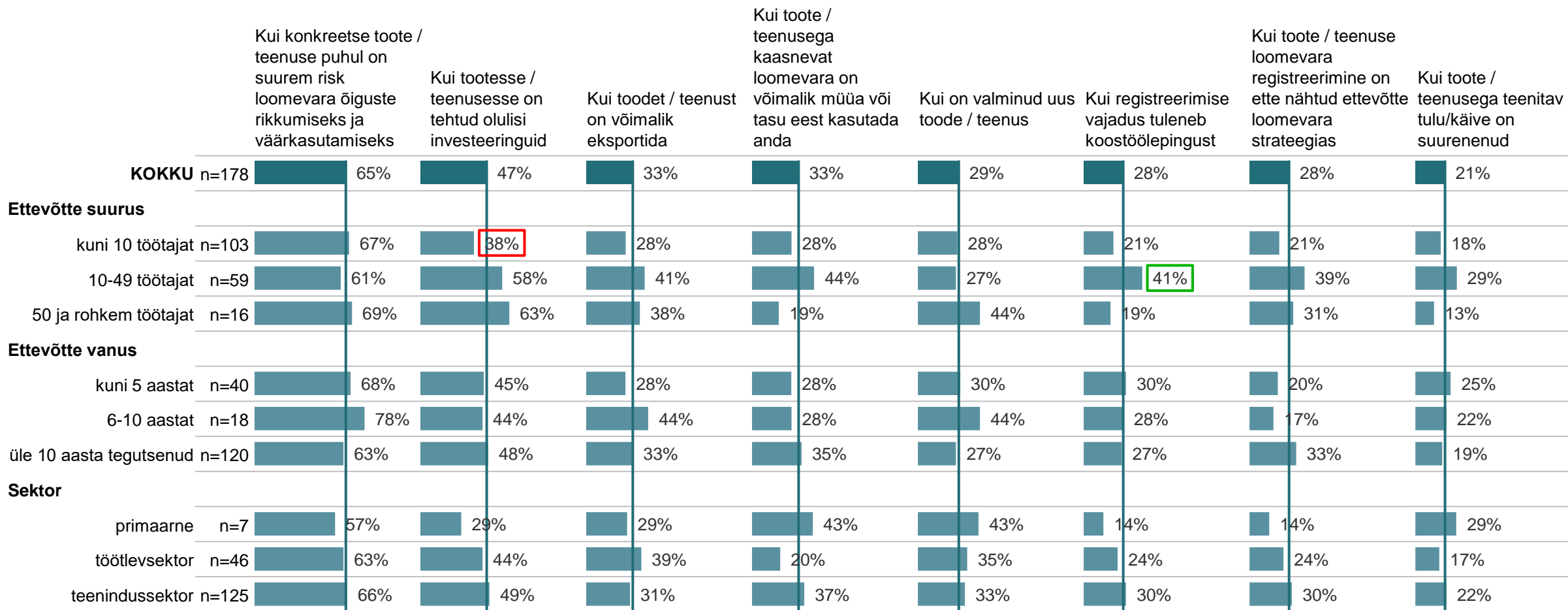
Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

Tegurid, mis soodustavad loomevara registreerimist: hinnang ettevõtete lõikes

Millistel juhtudel teie ettevõtte registreerib kindlasti toote või teenusega kaasneva loomevara?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

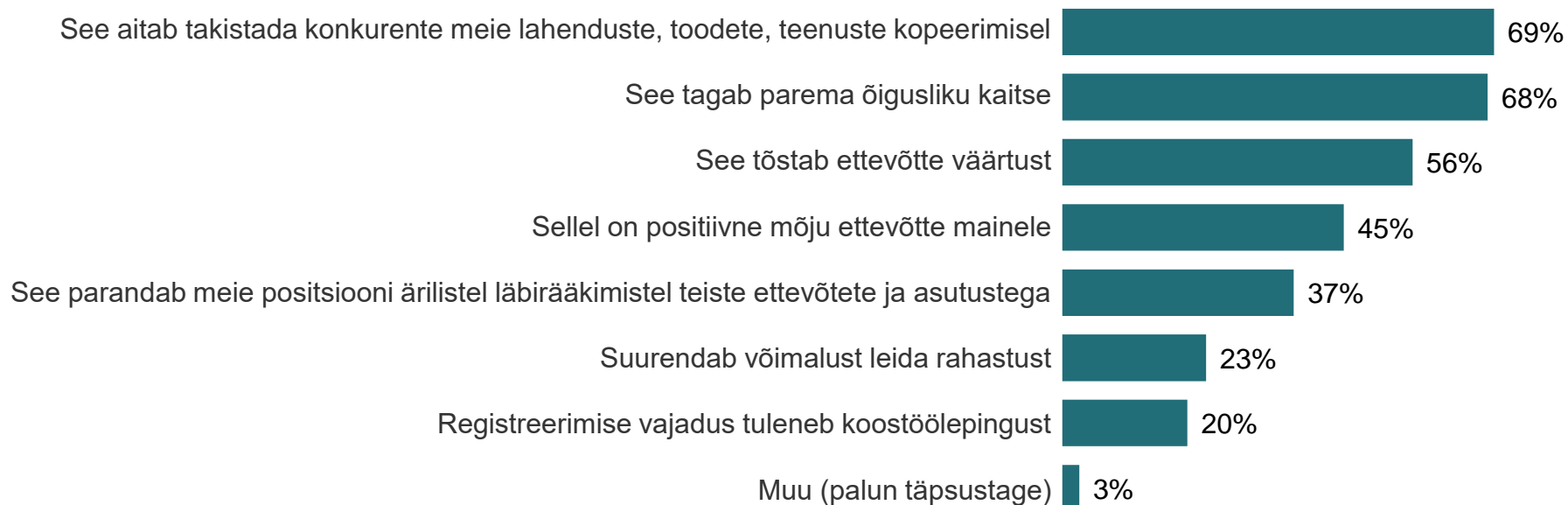
Loomevara registreeritakse eelkõige selleks, et kaitsta oma õigusi

- Ettevõtted soovivad loomevara registreerimisega saavutada peamiselt kahte eesmärki: **kaitsta oma konkurentsieelist** (69%) ja **tagada parem õiguslik kaitse** (68%). Alles kolmanda põhjusena tuuakse välja **ettevõtte väärtuse tõstmist** (56%). 45% ehk veidi vähem kui pooled loomevara omavatest vastanutest usuvad, et loomevara kaitsmisel on positiivse mõju ettevõtte mainele. 37% leiab, et loomevara kaitsmine parandab positsiooni ärielistel läbirääkimistel.
- Üldiselt ei erine vastused oluliselt ettevõtte suuruse, tegutsemisaja ja sektori lõikes. Küll aga on erinevus selles, kuidas näevad erineva suurusega ettevõtted loomevara kaitsmise mõju ettevõtte väärtusele ja rahastusvõimaluste leidmisele. **Väikeettevõtete (10–49 töötajat) seas on keskmisest oluliselt rohkem neid, kes leiavad, et loomevara registreerimine tõstab ettevõtte väärtust** (76% vs 46% mikroettevõtetest) ja suurendab võimalust leida rahastust (39% vs 15% mikroettevõtetest). Lisaks on **väikeettevõtte kogemusel keskmisest sagedamini vaja loomevara registreerida koostöölepingust tulenevalt** (37% vs 12% mikro- ja 13% keskmise suurusega ettevõtetest). Võib arvata, et väikeettevõtted on jõudnud juba teatud arengufaasi, kus oma väärtuse tõstmiseks ning tõestamiseks tuleb rohkem pingutada ning registreeritud loomevara on üks näitaja, mis edukust ja tõsiseltvõetavust kinnitab.
- Lisaks võib arvata, et väikeettevõtetel ei ole koostöölepingute sõlmimisel piisavalt mõjuvõimu ja seetõttu on nad keskmisest enam kokku puutunud olukorraga, kus loomevara registreerimise vajadus tulenes koostöölepingust.
- Kui muidu ei erine erineva käibega ettevõtete hinnang loomevara registreerimise põhjustele märkimisväärselt, siis **suurema käibega** (üle 1 mln aastas) **ettevõtted tajuvad keskmisest enam, et loomevara registreerimise vajadus on tulenenud koostöölepingust** (33% vs keskmiselt 20%).
- Need ettevõtted, kes töötavad **vähemalt kord aastas välja mõne uue toote või teenuse**, peavad keskmisest olulisemaks eesmärgiks seda, et loomevara kaitsmine parandab positsiooni ärielistel läbirääkimistel, tõstab ettevõtte väärtust ja suurendab võimalust leida rahastust.

Peamised põhjused loomevara kaitsmiseks

Milline on olnud teie ettevõtte eesmärk enda loomevara registreerimisel?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

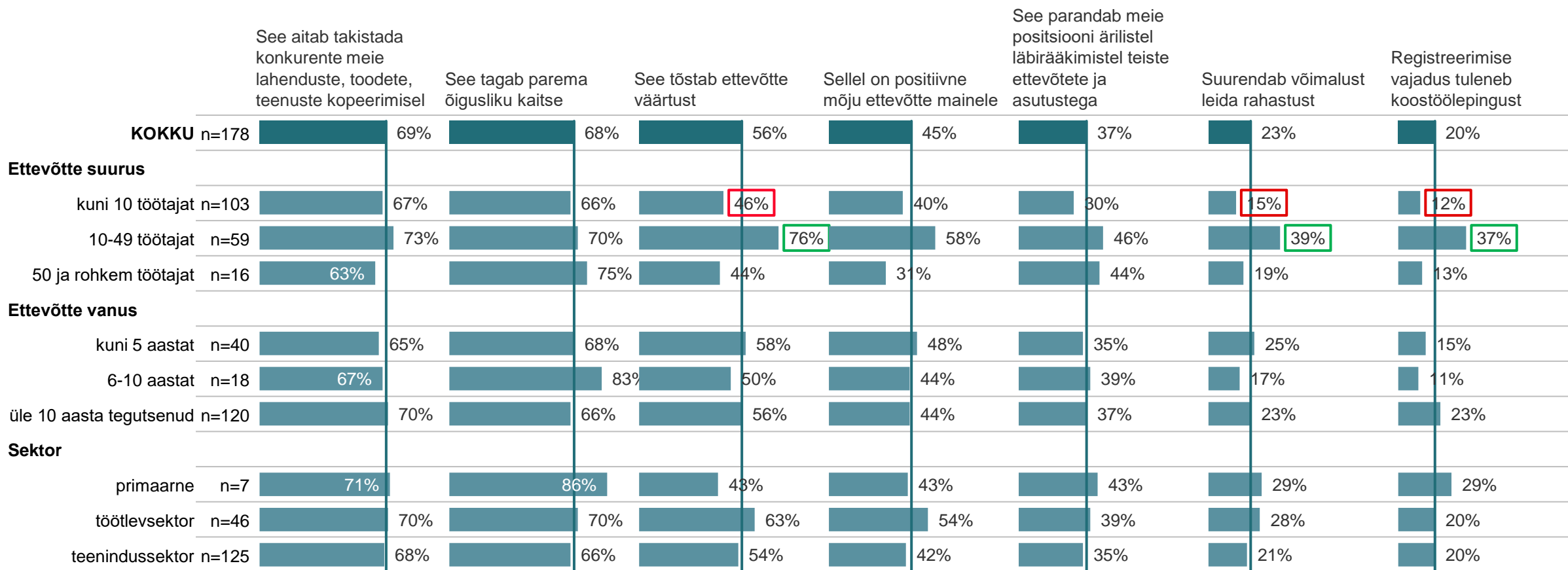

Võrdluses EUIPO uuringuga selgub, et ka Euroopa ettevõtete seas oli peamine põhjus loomevara registreerimiseks **võimalus takistada konkurente ettevõtte lahenduste kopeerimisel** (nii arvas 66%). Samuti pidasid ka Euroopa ettevõtted oluliseks **paremat õiguslikku kaitset** (63%). Erinevalt Eesti ettevõtetest **hinnati üle-euroopalises uuringus kõrgemalt seda, kuidas registreeritud loomevara tõstab ettevõtte väärtust ja mõjutab mainet**. Samuti oli Eestis vähem neid, kes uskusid, et loomevara omamine parandab positsiooni läbirääkimistel (37% vs 50% Euroopas) ja suurendab võimalust leida rahastust (23% vs 32% Euroopas).

Põhjused loomevara kaitsmiseks: hinnang ettevõtete lõikes

Milline on olnud teie ettevõtte eesmärk enda loomevara registreerimisel?

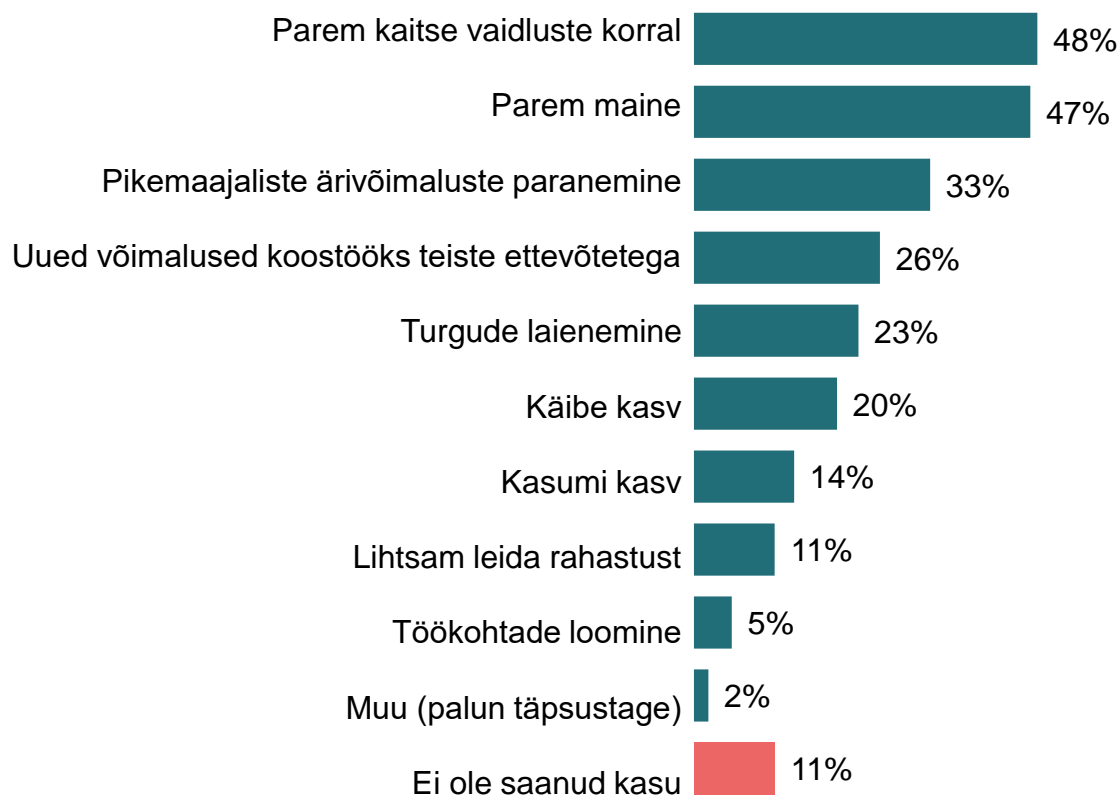
ettevõtted kellel on loomevara, n=178

Peamised kasud loomevara kaitsmisest

Millist kasu olete saanud enda ettevõtte loodud loomevara registreerimisest?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

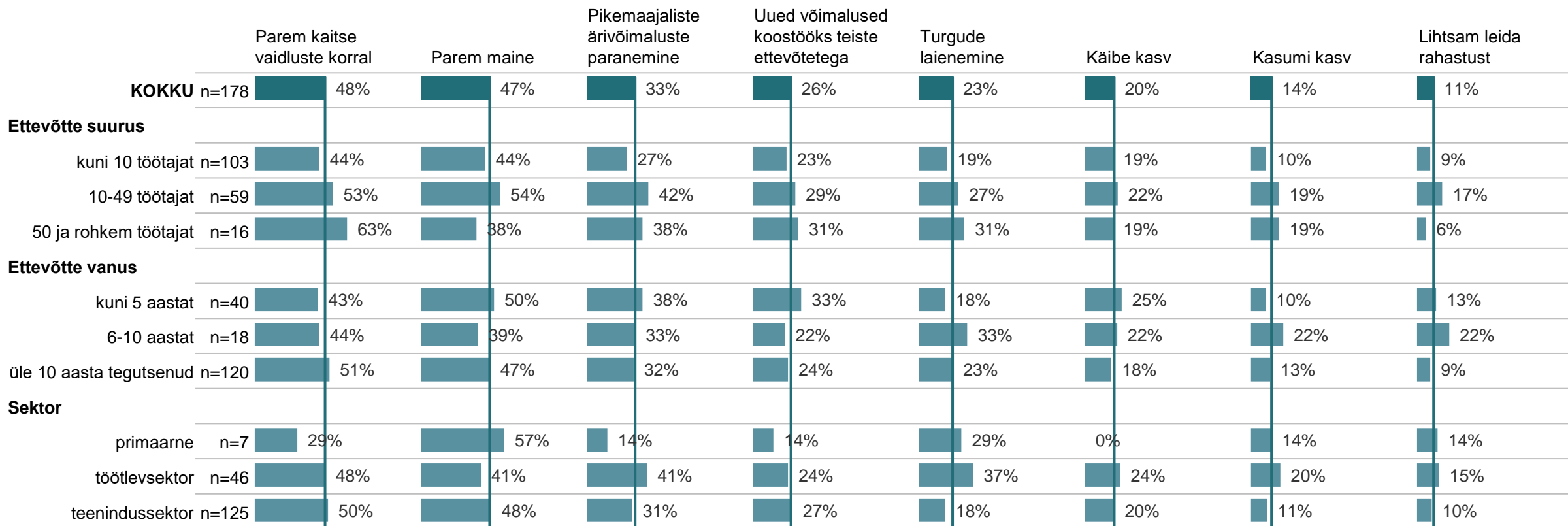

- Loomevara registreerimisest tulenev kasu seisneb ettevõtete jaoks peamiselt **paremas kaitstes vaidluste korral ja paremas maines**. Ligi pooled uuringus osalenud loomevara omavatest ettevõtetest leiavad, et just need on olulisemad kasutegurid oma loomevara registreerimisest. Seega **kui loomevara registreerimisel ettevõtted loodavad, et see aitab oma õigusi kaitsta, tõstab ettevõtte väärtust ja parandab mainet, siis need ootused ka realiseeruvad**.
- Pisut vähem on neid, kelle hinnangul on loomevara kaitsmine avardanud äri- ja koostöövõimalusi.
- Nende hulgas, kes peavad oma ettevõtet küllaltki edukaks, on keskmisest enam neid, kes seostavad loomevara registreerimist kasumi kasvuga.
- Loomevara registreerimisest saadav kasu ei erinenud oluliselt ettevõtte suuruse, vanuse ega sektori lõikes.
- 11% ehk iga kümnes ettevõtte leidis, et nad ei ole loomevara kaitsmisest mingit kasu saanud.
- Võrdluses EUIPO uuringuga selgub, et EL-i ettevõtete puhul on tajutud positiivsete mõjude pingerida suhteliselt sarnane Eestile: **ka EL-i ettevõtete jaoks on olulisemad kasud parem maine ja parem õiguste kaitse** ning vähem on kogetud käibe kasvu ja uute töökohtade loomist. Erineb aga see, et Euroopa ettevõtted hindavad kõiki näitajaid kõrgemalt ehk **rohkem ettevõtteid on kogunud positiivseid mõjusid loomevara registreerimisest**.

Loomevara kaitsmisest saadud kasu: hinnang ettevõtete lõikes

Millist kasu olete saanud enda ettevõtte loodud loomevara registreerimisest?

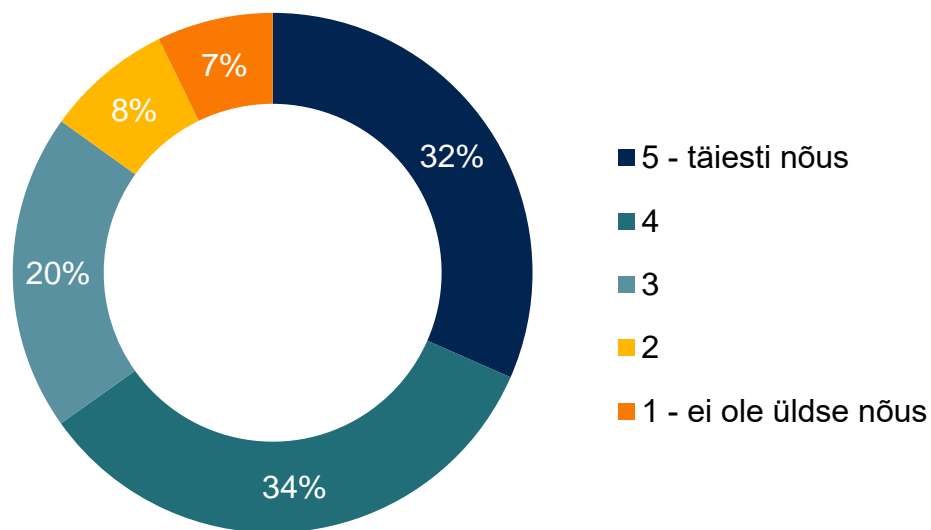
Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

Iga kolmas loomevara omav vastanu on täiesti nõus, et loomevara registreerimine on olnud kasulik

Kuivõrd nõustute väitega, et teie ettevõtte jaoks on loomevara registreerimine olnud kasulik?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

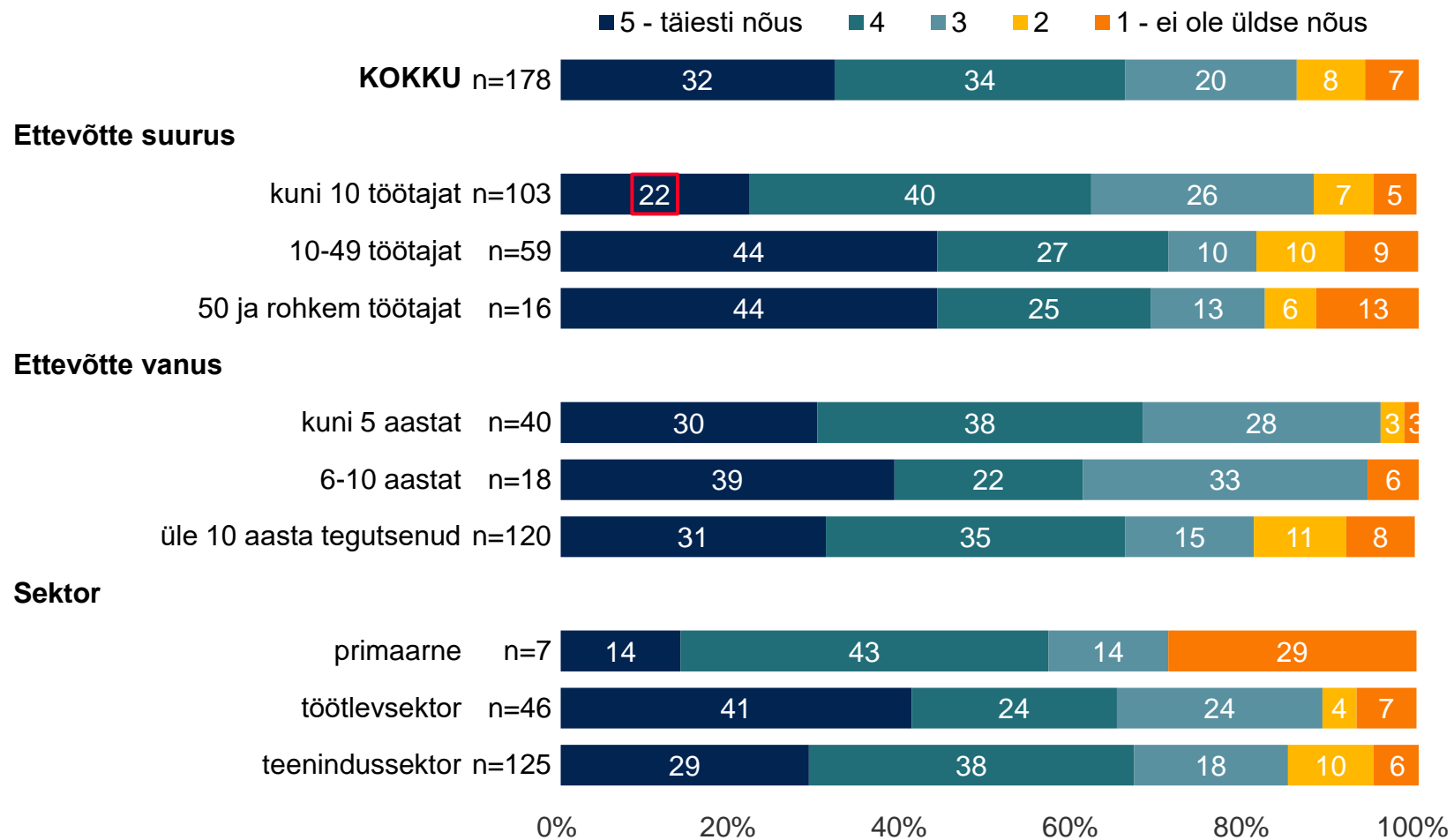

- Kolmandik uuringus osalenud loomevara omavatest ettevõtetest on täiesti nõus, et loomevara registreerimine on olnud nende jaoks kasulik. Seejuures on enda hinnangul edukate ettevõtete seas keskmisest enam neid, kelle arvates on loomevara registreerimine olnud nende jaoks täiesti kasulik (56%).
- 7% ei olnud sellega üldse nõus.
- Ettevõtete suuruse, vanuse ja sektori **lõikes ei esinenud üldiselt olulisi erinevusi.**
- **Mikroettevõtete seas oli pisut enam neid, kes on loomevara registreerimisest saanud kasu osas skeptilised:** kui väike- ja keskmise suurusega ettevõtetest on 44% täiesti nõus, et loomevara registreerimine on olnud kasulik, siis mikroettevõtetest vaid 22%. See võib tuleneda mikroettevõtete piiratud ressurssidest ja teadlikkusest loomevara registreerimise pikemaajaliste konkurentsieeliste osas.
- Võrdlus EUIPO uuringuga näitab, et keskmiselt on **EL-i loomevara omavad ettevõtted kogenud loomevara registreerimisest suuremat kasu kui Eesti ettevõtted.** EL-is leiab 93% loomevara omavatest ettevõtetest, et loomevara omamine on olnud neile kasulik, samas kui Eestis peab seda kasulikuks 66%.

Loomevara kaitsmise kasulikkus: hinnang ettevõtete lõikes

Kuivõrd nõustute väitega, et teie ettevõtte jaoks on loomevara registreerimine olnud kasulik?

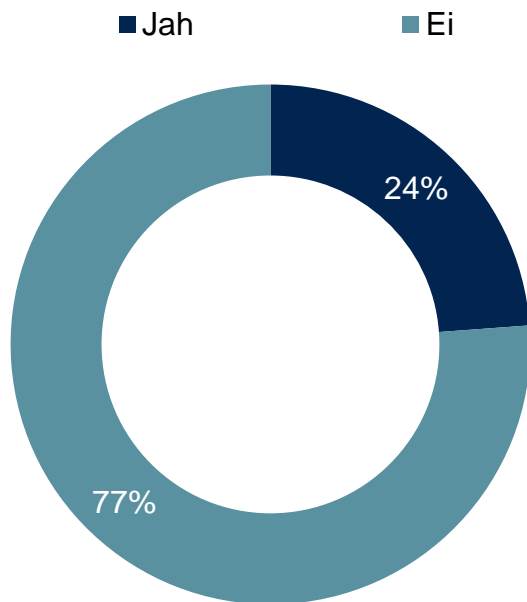
Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

Kolmveerand vastanutest ei ole loomevara bilansis arvele võtnud

Kas teie ettevõtte loodud loomevara on ettevõtte bilansis varana arvel?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

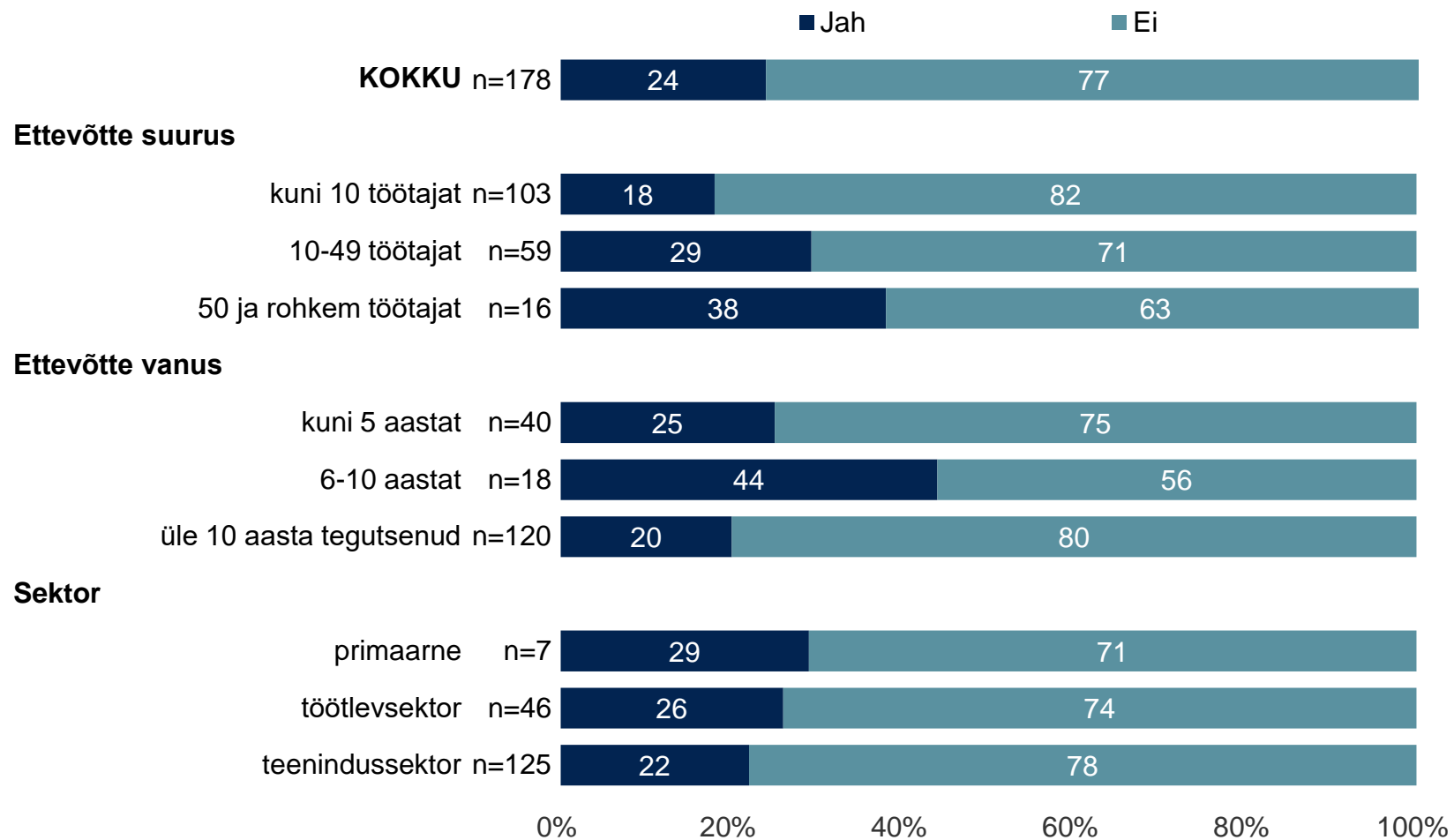

- Üle kolmeveerandi vastanutest märkis, et nad **ei ole** oma ettevõtte loodud loomevara bilansis varana kajastanud.
- Ka selles küsimuses ei ilmnenud statistiliselt olulisi erinevusi ettevõtte suuruse, vanuse ega sektori lõikes.
- Loomevara bilansis varana arvele võtmine näib olevat tavapärasem suuremates ettevõtetes, kuid konkreetsete järelduste tegemiseks on sellest sihtgrupist liiga vähe vastuseid. Küll aga võib arvata, et suurematel ettevõtetel on rohkem vara ning ka suurem teadlikkus varade (sh loomevara) väärtuse raamatupidamisliku kajastamise osas.

Loomevara bilansis arvele võtmine: hinnang ettevõtete lõikes

Kas teie ettevõtte loodud loomevara on ettevõtte bilansis varana arvel?

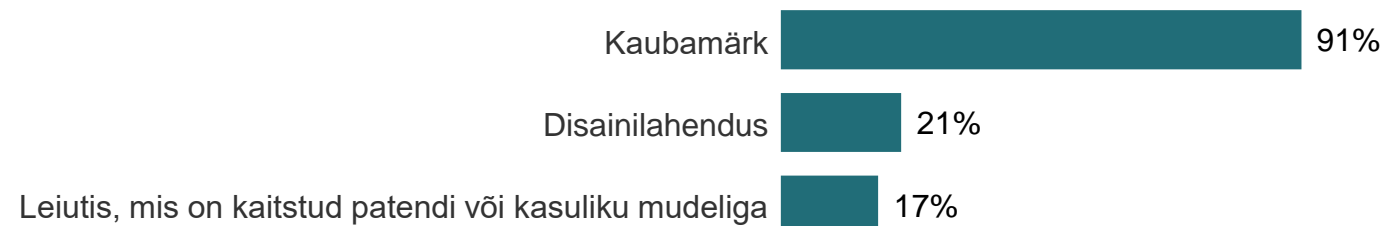
Ettevõtted, kellel on loomevara, n=178

Enamasti on bilansis varana arvele võetud kaubamärk

Milline teie ettevõtte loodud loomevara on ettevõtte bilansis varana arvel?

Ettevõtted, kellel on loomevara ja kellel see on bilansis varana arvel, n=42

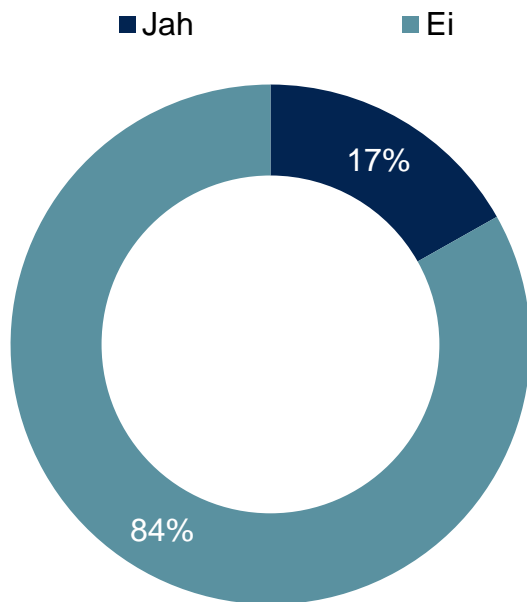

- Uuringus osalenud 178st loomevara omavast ettevõttest 42 on võtnud oma loomevara bilansis varana arvele.
- Nii nagu **kaubamärk** on kõige sagedamini registreeritud loomevara, on see ka **kõige sagedamini bilansis varana arvele võetud**: 91% vastanutest on just kaubamärgi oma bilansis kajastanud.

17% on loomevara kommertsialiseerinud

Kas Te olete ettevõtte loomevara andnud teistele tasu eest kasutada või müünud?

Ettevõtted, kellel on loomevara, n=158

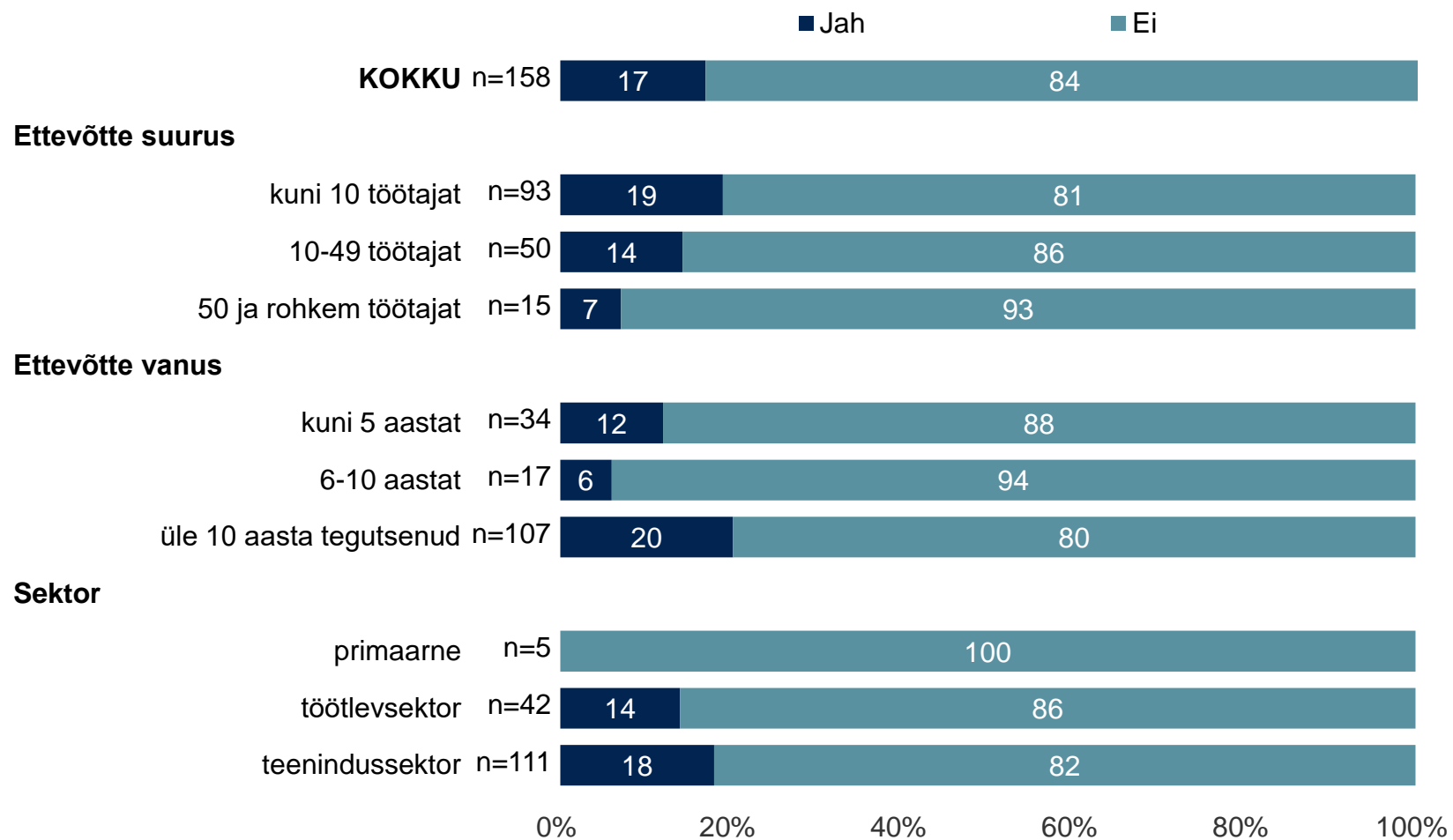

- 84% vastanutest ei ole oma loomevara kommertsialiseerinud, st andnud seda tasu eest kasutada või müünud.
- Loomevara on kommertsialiseerinud 26 uuringus osalenud ettevõtet. See on liiga väike valim, et teha järeldusi ettevõtte suuruse, tegutsemisaja või sektori lõikes.

Loomevara kommertsialiseerimine: hinnang ettevõtete lõikes

Kas Te olete ettevõtte loomevara andnud teistele tasu eest kasutada või müünud?

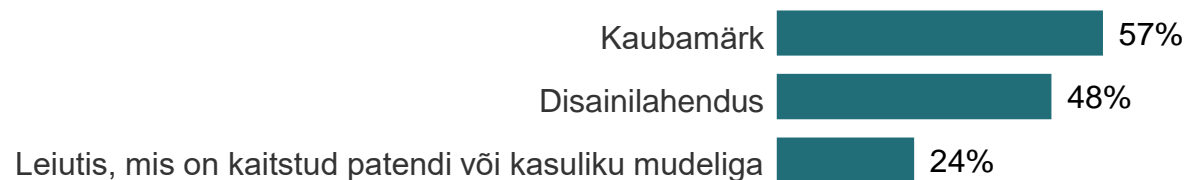
Ettevõtted, kellel on loomevara, n=158

Kommertsialiseerimisest saadav kasu

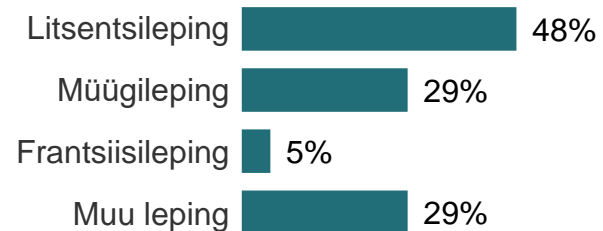
Ettevõtte, kes on andnud loomevara kasutada või müünud, n=26

Millist ettevõtte loomevara olete andnud teistele tasu eest kasutada või müünud?

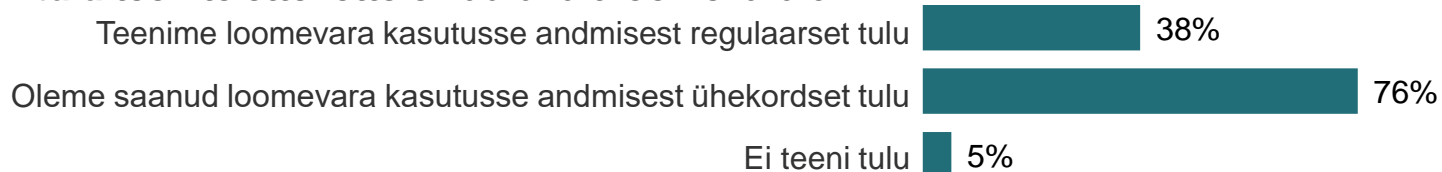
– Enam kui pooltel juhtudel on ettevõtte tasu saanud kaubamärgi kasutada andmisest või müügist. 48% on tulu teeninud disainilahendusest ja 24% leiutisest.

Millise lepingu alusel on teie ettevõtte andnud loomevara kasutada?

– Enamasti on loomevara kasutada andmiseks sõlmitud litsentsileping. Pisut enam kui veerandil juhtudest kasutatakse müügilepingut. Sama palju on neid, kes kasutavad muud lepingut. Selgituseks on ettevõtte öelnud vaid seda, et sõlmitud ongi lihtsalt leping.

Kui teie ettevõtte müüb või annab tasu eest kasutada toote või teenusega kaasneva loomevara (kaubamärk, disain, leiutis), siis millist tulu teenite ettevõttele kuuluvalt loomevaralt?

– Valdavalt saadakse loomevara müümisest ühekordset tulu.

3

Loomevara kaitsmata
jätmine

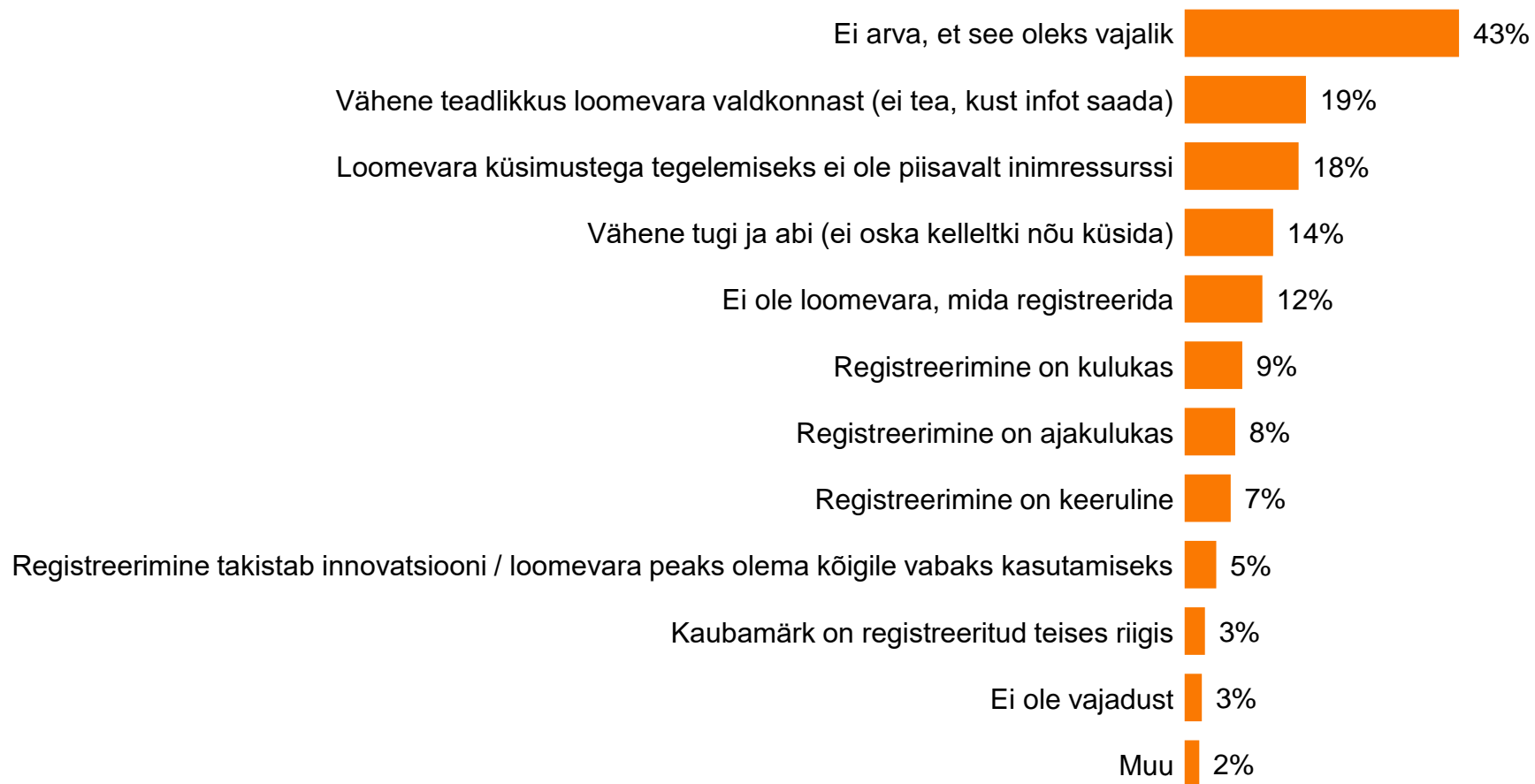
43% osalenutest ei pea loomevara kaitsmist vajalikuks

- Järgnevas peatükis on analüüsitud nende 223 ettevõtte arvamusi, kes on jätnud oma loomevara kaitsmata.
- 43% uuringus osalenud ettevõtetest, kes ei ole oma loomevara registreerinud, **ei pea seda vajalikuks** (vt täpsemalt järgmine lk). See on ülekaalukalt **kõige levinum põhjus, miks ettevõtted loomevara ei registreeri**. Sama oli seis ka 2022. a.
- Iga viies ettevõtja tunnistab, et põhjuseks on **vähene teadlikkus**. Peaaegu sama paljude jaoks on takistuseks **inimressursi puudus**, kes loomevara temaatikaga tegeleks. Seega ühelt poolt on suur hulk ettevõtteid, kes ei pea loomevara registreerimist oluliseks, aga samas on ka neid, kes ei tea, kuidas seda teha ja kellel võib registreerimine jääda tegemata, sest enne seda on vaja tegeleda pakilisemate ülesannetega.
- Peamised põhjused, miks ettevõtted loomevara ei registreeri, ei erine oluliselt sõltuvalt ettevõtte suurusest, tegutsemisajast või sektorist.
- Ka EL-i ettevõtted üldiselt ei registreeri loomevara enamasti seetõttu, et selles **ei nähta mingit lisakasu** – nii arvab 35% Euroopa Liidu VKEdest. Samuti arvatakse, et ettevõtte **loomevara pole piisavalt innovaatiline** ning **loomevara registreerimise jaoks pole piisavalt teadmisi**. Eestis on isegi vähem ettevõtteid kui EL-is, kellel jääb loomevara registreerimine selle taha, et see on liiga kallis (9% vs EL-is 13%) või ajakulukas (Eestis 8%, EL-is 17%).

Peamised põhjused loomevara kaitsmata jätmiseks

Mis on peamised põhjused, miks teie ettevõtte loomevara on registreerimata jäänud?

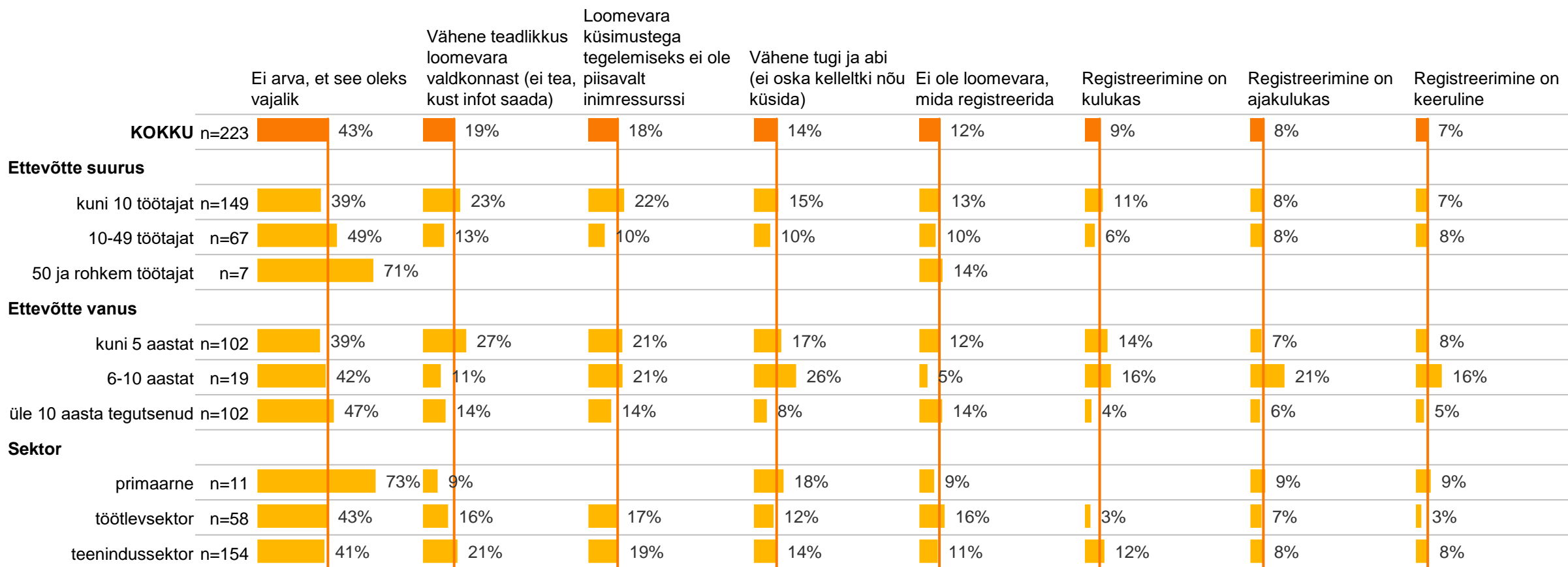
Ettevõtted, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

Põhjused loomevara kaitsmata jätmiseks: hinnangud ettevõtete lõikes

Mis on peamised põhjused, miks teie ettevõtte loomevara on registreerimata jäänud?

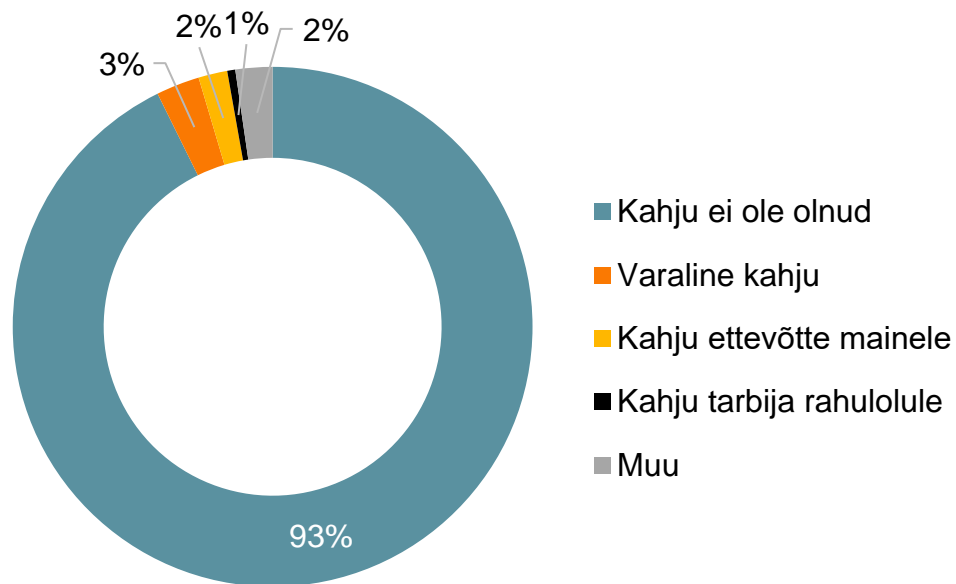
Ettevõtte, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

Valdav enamuse pole kogunud kahju loomevara registreerimata jätmisest

Kas olete kogunud mingit kahju sellest, et teie ettevõtte on jätnud loomevara registreerimata?

Ettevõtted, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

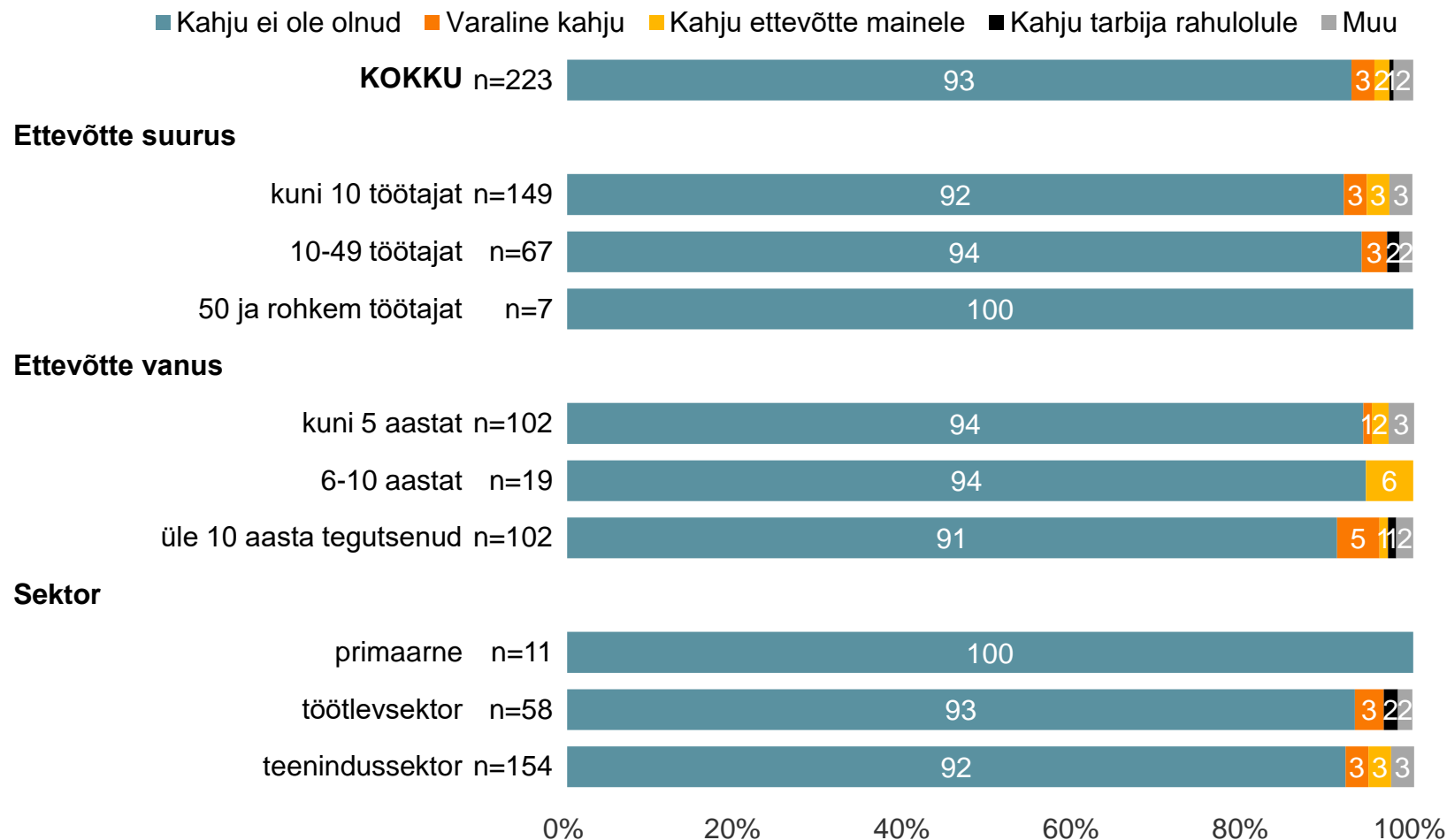

- Suurem osa uuringus osalenud ettevõtetest ei ole kogunud mingit kahju tulenevalt sellest, et loomevara on jäänud registreerimata.
- Üksikud ettevõtted on saanud varalist kahju või kogunud kahju ettevõtte mainele või tarbija rahulolule.
- Võib arvata, et selline kogemus ei motiveeri ettevõtteid kuigi palju edaspidi loomevara registreerima.
- Võrdluses EUIPO uuringuga on EL-is keskmiselt veidi rohkem ettevõtteid puutunud kokku kahjudega tulenevalt sellest, et loomevara on jäänud registreerimata. Kui Eestis on käesolevas uuringus osalenud ettevõtetest 7% kogunud kahju loomevara registreerimata jätmisest, siis EL-is on selliseid 15.

Kahjud loomevara registreerimata jätmisest: hinnangud ettevõtete lõikes

Kas olete kogenud mingit kahju sellest, et teie ettevõte on jätnud loomevara registreerimata?

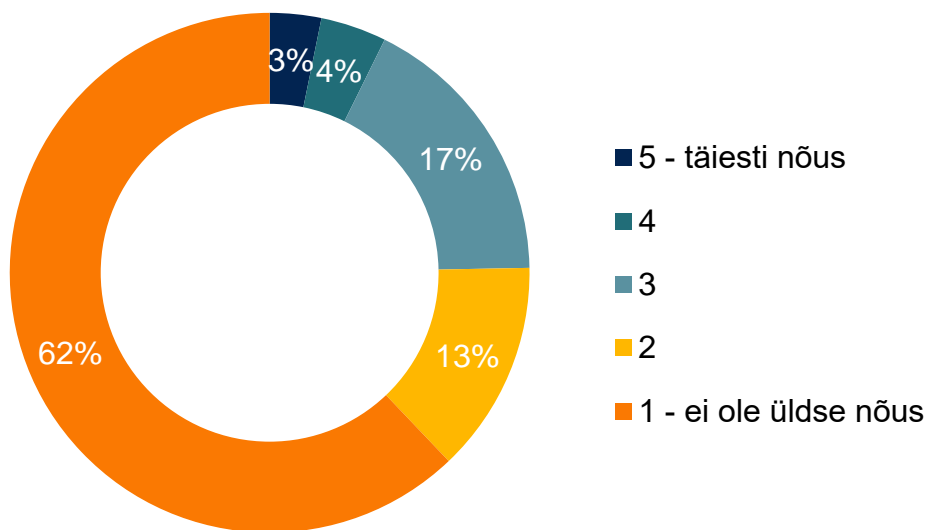
Ettevõtted, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

Vähem kui kümnendik nõustub, et loomevara registreerimata jätmine on olnud ettevõttele kahjulik

Kuivõrd nõustute väitega, et loomevara registreerimata jätmine on olnud teie ettevõttele kahjulik?

Ettevõtted, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

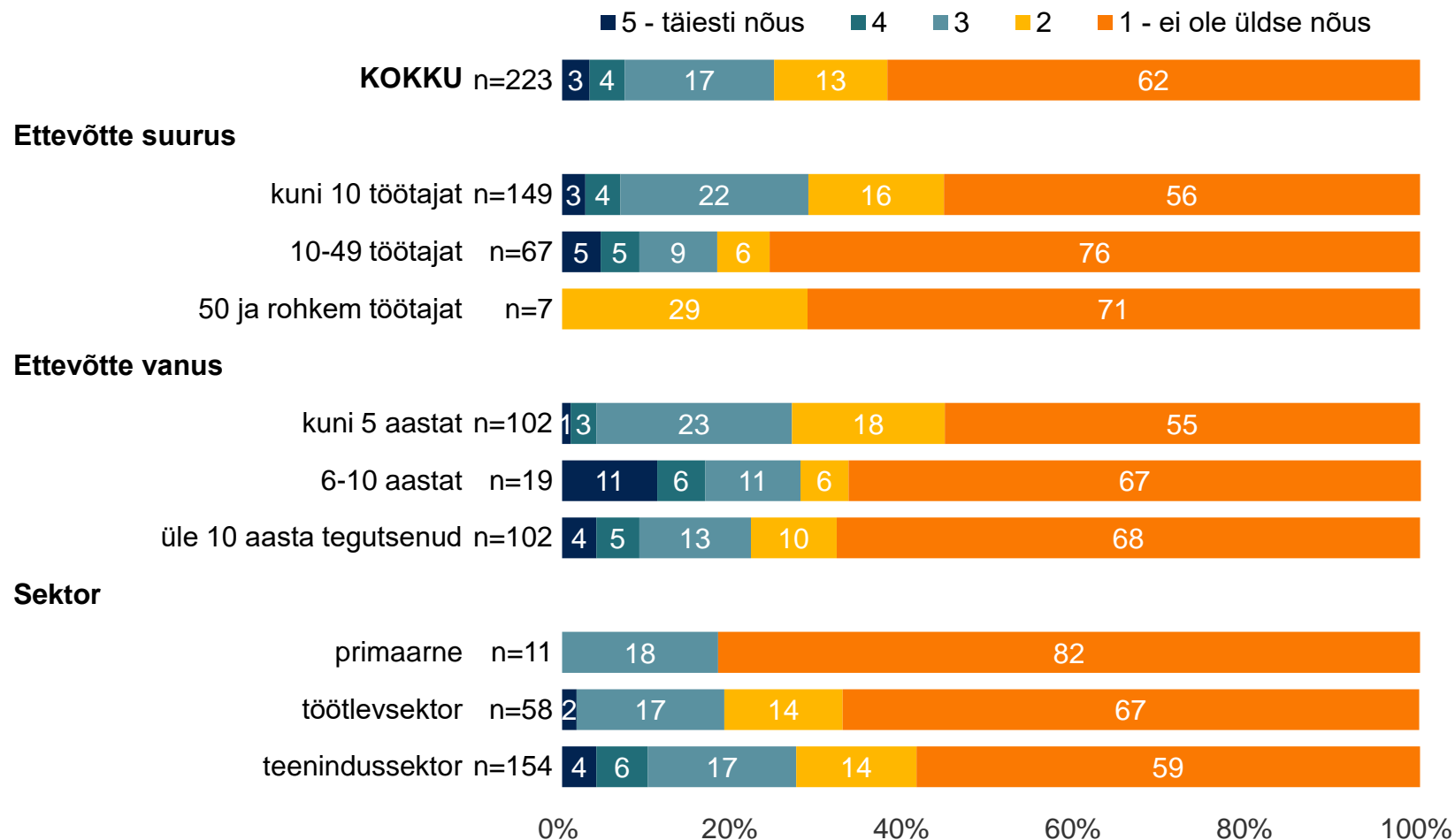

- 7% uuringus osalenud ettevõtetest, kellel ei ole registreeritud loomevara, nõustub, et loomevara kaitsmata jätmine on olnud ettevõttele kahjulik.
- 75% ei ole selle väitega nõus, sh 62% ei ole üldse nõus.
- Kui suurem osa ettevõtetest ei ole saanud loomevara registreerimata jätmisest mingit kahju, siis on igati mõisteta, et loomevara registreerimata jätmist ei peeta ettevõtte seisukohast kahjulikuks otsuseks.

Loomevara registreerimata jätmise kahjulikkus: hinnangud ettevõtete lõikes

Kuivõrd nõustute väitega, et loomevara registreerimata jätmise on olnud teie ettevõttele kahjulik?

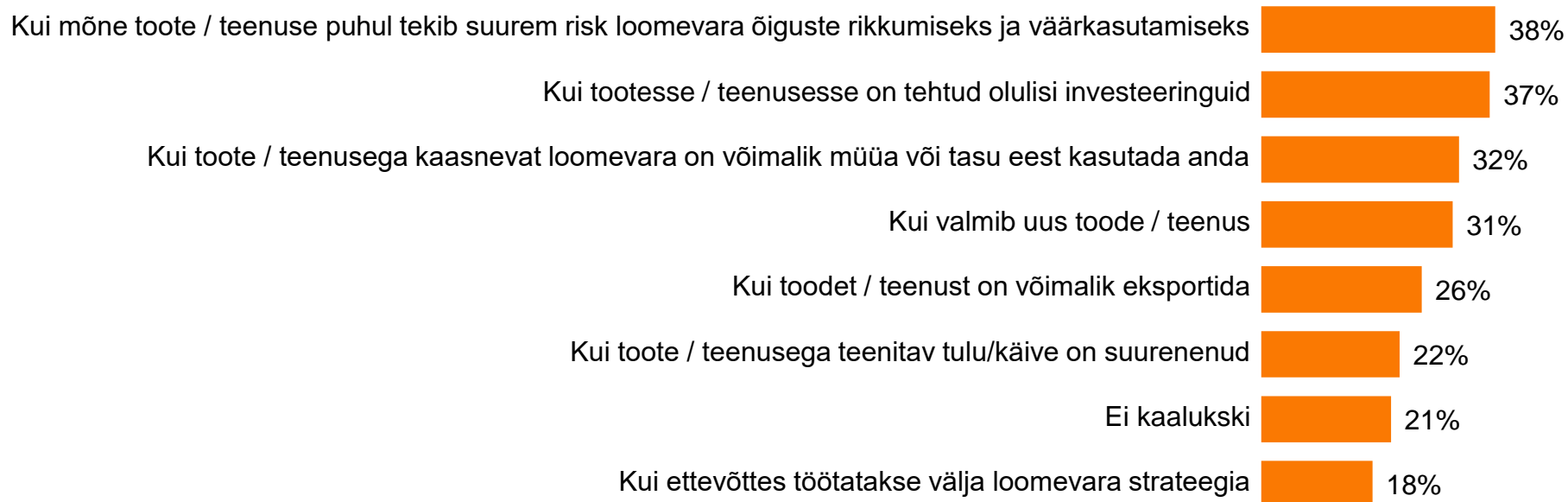
Ettevõtted, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

Loomevara registreerimist kaalutaks, kui on vajadus kaitsta oma õigusi ning investeeringuid

Millistel juhtudel Te edaspidi kaaluksite loomevara registreerimist?

Ettevõtted, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

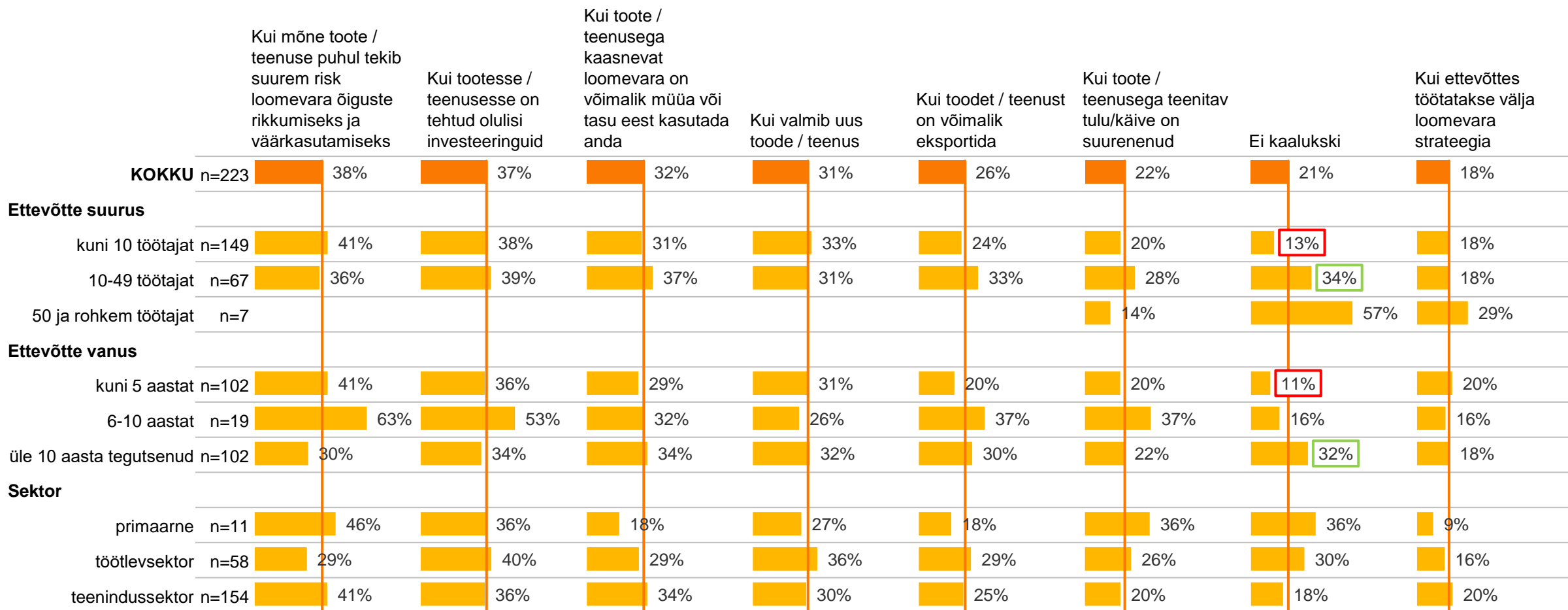

- Loomevara registreerimist tulevikus kaalutaks juhul, **kui mõne toote või teenuse puhul tekib suurem vajadus oma õigusi kaitsta või kui tootesse on tehtud olulisi investeeringuid**. Samadel juhtudel registreerivad loomevara ka need ettevõtted, kes juba omavad loomevara. Seega võib väita, et tegemist on olukordadega, kus nii loomevara omavad kui ka mitte omavad ettevõtted kõige sagedamini kaaluvad, kas on vajadus oma loomevara kaitsmiseks.
- Kolmandik ettevõtetest kaaluks loomevara kaitsmist juhul, kui tootega kaasneva loomevara pealt on võimalik tulu teenida. Ka loomevara omavatest ettevõtetest pidas sama palju sellises olukorras vajalikuks oma loomevara kaitsta.
- Iga viies vastanu ei kaaluks ka edaspidi oma loomevara registreerimist. Neid, kes loomevara registreerimist ei kaaluks, on rohkem suuremate ja kauem tegutsenud ettevõtete seas.

Loomevara registreerimine edaspidi: hinnangud ettevõtete lõikes

Millistel juhtudel Te edaspidi kaaluksite loomevara registreerimist?

Ettevõtted, kellel ei ole registreeritud loomevara, n=223

4

Loomevara

registreerimiseks vajalik

tugi

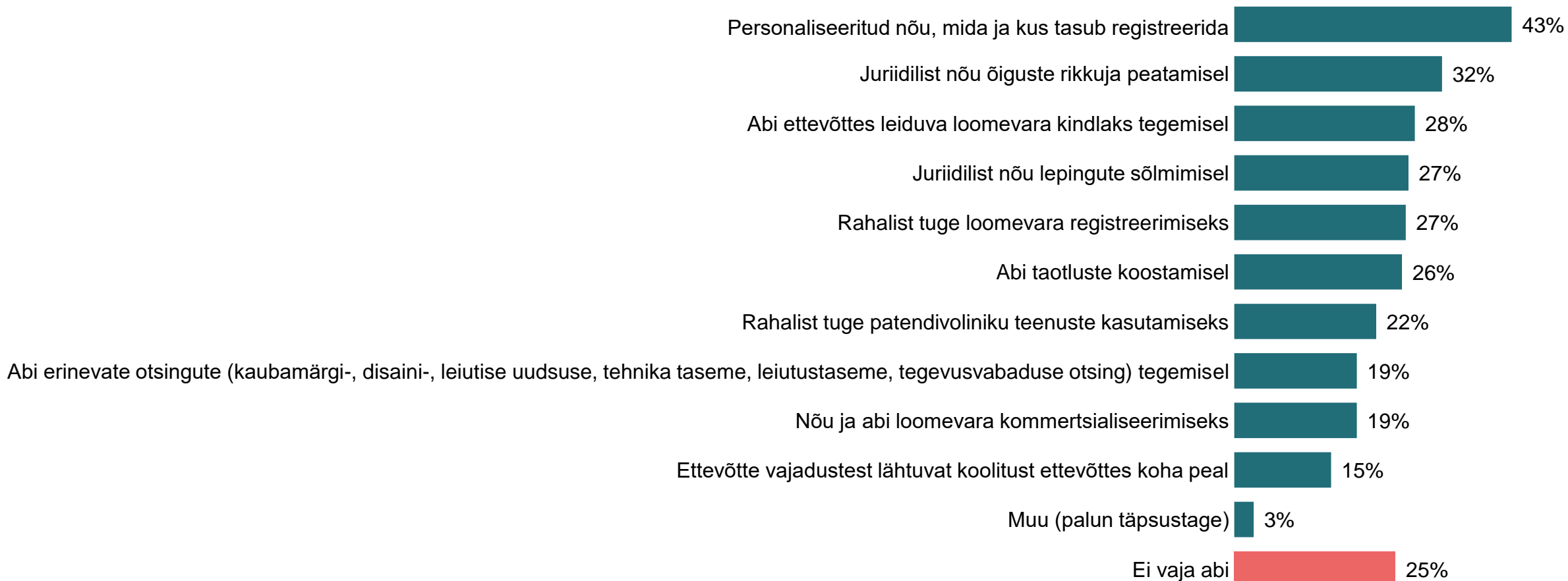
Vajalik tugi loomevara registreerimiseks

- Kõigil ettevõtetel paluti etteantud nimekirjast märkida, millist tuge nad vajaksid loomevara registreerimisel.
- Nii nagu ka 2022. a, mainiti kõige rohkem (43%) **vajadust personaliseeritud nõustamise järele**: ettevõtted sooviksid abi selles osas, mida ja kus tasub kaitsta. Loomevara valdkond paistab olevat paljude ettevõtete jaoks siiski suhteliselt võõras ja võib arvata, et sellises olukorras ei osata isegi konkreetsemat abivajadust välja tuua. Nii tundubki kõige kasulikum personaliseeritud nõustamine, mille käigus ettevõtte saaks ülevaate, kas tal üldse on loomevara (konkreetset selle tegevuse juures vajaks abi 28%), mida tasuks kaitsta ning kuidas seda teha.
- Erineva käibega ettevõtete võrdlemisel eristuvad **kõige suurema käibega ettevõtted, kes teistest enam vajaksid juriidilist nõu õiguste rikkuja peatamisel** (44% vs keskmine 32%). Samas küsimuses erines ka loomevara omavate ja mitteomavate vastajate arvamus: loomevara omavad ettevõtted vajavad keskmisest enam (45%) juriidilist tuge õiguste rikkuja peatamisel.
- Ettevõtte suuruse lõikes eristuvad **väike-ettevõtted (10–49 töötajat), kes teistest enam vajaksid tuge loomevara kommertsialiseerimiseks**.
- Need, kes hindavad oma teadlikkust loomevarast suhteliselt madalalt, ei ole abist kuigi huvitatud: 37% neist, kes hindasid oma teadlikkust loomevarast väga madalalt (0–3 palliga), leidsid, et nad ei vaja tuge loomevara registreerimisel. Keskmiselt arvas 25% osalenutest ehk iga neljas ettevõtte, et ei vaja loomevara kaitsmisel tuge. Vanuse lõikes on üle 10 aasta tegutsenud ettevõtete seas rohkem neid, kes enda arvates loomevara registreerimisel abi ei vaja.
- Ettevõtte hinnang oma edukusele ei mõjuta seda, millist tuge vajatakse.

Kõige enam vajatakse personaliseeritud nõu

Millist tuge vajaksite loomevara registreerimisel?

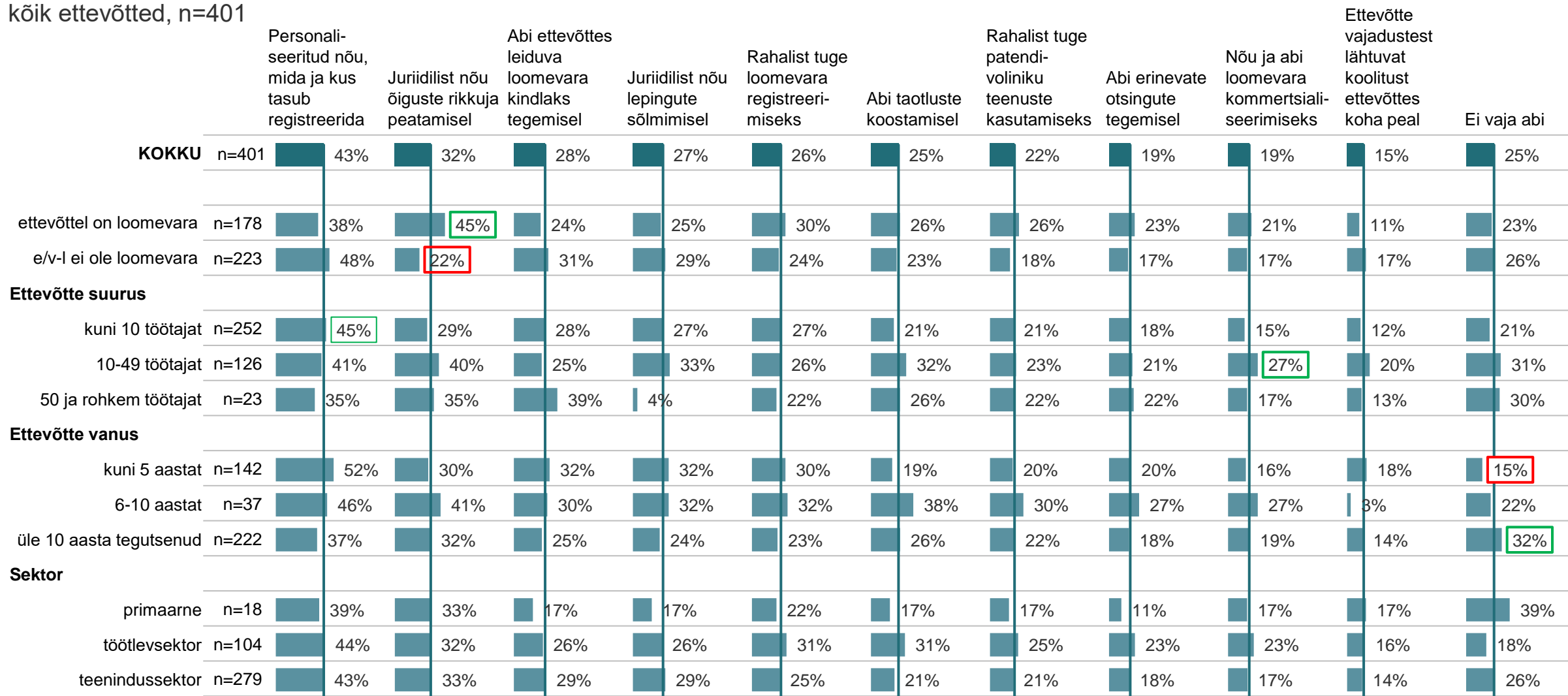
kõik ettevõtted, n=401

Vajalik tugi loomevara registreerimisel: hinnangud ettevõtete lõikes

Millist tuge vajaksite loomevara registreerimisel?

kõik ettevõtted, n=401

5

Lisad

Uuringu ankeet

Loomevara uuringu ankeet

Patendiamet viib läbi uuringut, et selgitada välja, mis kaalutlustel Eesti ettevõtted oma loomevara registreerivad või registreerimata jätavad. Samuti soovitakse välja selgitada, millist kasu on ettevõtjad oma loomevara registreerimisest ehk kaitsmisest saanud. Registreeritava loomevara all mõeldakse käesolevas uuringus **kaubamärki** (toote või teenuse nimi), **disaini** (toote väliskujundust) ja **leiutist** (tehnilise probleemi uut lahendust).

Taust (loomevara omava ettevõtte profiil)

1. Mitu inimest töötab teie ettevõttes?

- 0 (*kui valib selle variandi, siis ei sobi uuringusse)
- 1–4
- 5–9
- 10–19
- 20–49
- 50–99
- 100–249
- 250 või rohkem

2. Kui suur oli 2023. a teie ettevõtte käive?

- Ei olnud käivet (*kui valib selle variandi, siis ei sobi uuringusse)
- 1 kuni 50 000 eurot
- 50 001 – 100 000 eurot
- 100 001 – 300 000 eurot
- 300 001 – 500 000 eurot
- 500 001 – 750 000 eurot
- 750 001 – 1 000 000 eurot
- 1 000 001 – 2 000 000 eurot
- Üle 2 000 000 euro

3. Kui kaua on teie ettevõtte tegutsenud?

- 0 – 5 aastat
- 6 – 10 aastat
- Üle 10 aasta

4. Milline on teie ettevõtte peamine tegevusvaldkond?

- Põllumajandus
- Töötlev tööstus
- Majutus ja toitlustus
- Hulgi- ja jaemüük
- Tervishoid ja haridus
- Info ja side
- Kutse, teadus ja tehnika
- Muu (palun täpsustage)

5. Kui sageli töötate välja uusi kaupu või võtate kasutusele uusi teenuseid?

- Iga 3 kuu tagant
- Iga 6 kuu tagant
- Iga 12 kuu tagant
- Kord viie aasta jooksul
- Harvem

6. Kui edukas Te hindate oma ettevõtte tegevust viimastel aastatel, kui mõtlete ettevõtte käibe ja turuosa muutusele? Palun hinnake skaalal 0–10, kus 0 = ei ole üldse edukas ja 10 = väga edukas.

Järgnevalt küsime Teilt mõned küsimused loomevara (intellektuaalomandi) kohta.

7. **Kui teadlikuks Te ennast peate loomevara valdkonnas (st kaubamärgid, disainid, leiutised)? Palun andke hinnang skaalal 0 kuni 10, kus 0 = ei ole üldse teadlik ja 10 = väga teadlik**
8. **Kui oluliseks peate, et ettevõttes loodud loomevara oleks registreeritud? Palun andke hinnang skaalal 0 kuni 10, kus 0 = ei ole üldse oluline ja 10 = väga oluline**
9. **Kas teie ettevõtte on registreerinud mingit liiki loomevara? Palun märkige kõik sobivad variandid.**
 - Kaubamärk
 - Disainilahendus
 - Leiutis, mis on kaitstud patendi või kasuliku mudeliga |
 - Ei ole registreerinud loomevara (*see välistab ülejäänud)

Kui küsimus 9=„Kaubamärk“, „Disainilahendus“ ja/või „Leiutis, mis on kaitstud patendi või kasuliku mudeliga“, siis vastab edasi. Kui ei ole registreeritud loomevara, siis edasi Q21 juurde.

10. **Kas registreerite loomevara enne uue toote või teenuse turule toomist?**
 - Jah
 - Ei
 - Mõnikord
11. **Millistel juhtudel teie ettevõtte registreerib kindlasti toote või teenusega kaasneva loomevara? Palun märkige kõik, mis sobivad.**
 - Kui toote / teenuse loomevara registreerimine on ette nähtud ettevõtte loomevara strateegias
 - Kui konkreetse toote / teenuse puhul on suurem risk loomevara õiguste rikkumiseks ja väärkasutamiseks
 - Kui tootesse / teenusesse on tehtud olulisi investeeringuid
 - Kui on valminud uus toode / teenus
 - Kui toote / teenusega kaasnevat loomevara on võimalik müüa või tasu eest kasutada anda
 - Kui toodet / teenust on võimalik eksportida
 - Kui toote / teenusega teenitav tulu/käive on suurenenud
 - Kui registreerimise vajadus tuleneb koostöölepingust
 - Muu (palun täpsustage)

12. **Milline on olnud teie ettevõtte eesmärk enda loomevara registreerimisel? Palun märkige kõik sobivad variandid.**
 - See tagab parema õigusliku kaitse
 - See aitab takistada konkurente meie lahenduste, toodete, teenuste kopeerimisel
 - See tõstab ettevõtte väärtust
 - Sellel on positiivne mõju ettevõtte mainele
 - Suurendab võimalust leida rahastust
 - See parandab meie positsiooni äriilistel läbirääkimistel teiste ettevõtete ja asutustega
 - Registreerimise vajadus tuleneb koostöölepingust
 - Muu (palun täpsustage)
13. **Millist kasu olete saanud enda ettevõtte loodud loomevara registreerimisest? Palun märkige kõik positiivsed mõjud, mida olete kogunud.**
 - Töökohtade loomine
 - Käibe kasv
 - Kasumi kasv
 - Parem maine
 - Turgude laienemine
 - Lihtsam leida rahastust
 - Parem kaitse vaidluste korral
 - Uued võimalused koostööks teiste ettevõtetega
 - Pikemaajaliste äri võimaluste paranemine
 - Muu (palun täpsustage)
14. **Kuivõrd nõustute väitega, et teie ettevõtte jaoks on loomevara registreerimine olnud kasulik? Palun andke hinnang skaalal 1 kuni 5, kus 1 = ei ole üldse nõus ja 5 = täiesti nõus**

5-palli skaala, kus 5=täiesti nõus, 1=ei ole üldse nõus
15. **Kas teie ettevõtte loodud loomevara on ettevõtte bilansis varana arvel?**
 - Jah
 - Ei

Kui 15=jah, siis

16. Milline teie ettevõtte loodud loomevara on ettevõtte bilansis varana arvel?

- Kaubamärk
- Disainilahendus
- Leiutis, mis on kaitstud patendi või kasuliku mudeliga
- Muu (palun täpsustage)

Kõigilt:

17. Kas Te olete ettevõtte loomevara andnud teistele tasu eest kasutada või müünud?

- Jah
- Ei

Kui 17=jah, siis

18. Millist ettevõtte loomevara olete andnud teistele tasu eest kasutada või müünud?

- Kaubamärk
- Disainilahendus
- Leiutis, mis on kaitstud patendi või kasuliku mudeliga

19. Millise lepingu alusel on teie ettevõtte andnud loomevara kasutada?

- Frantsiisileping
- Litsentsileping
- Muu leping (palun täpsustage)

20. Kui teie ettevõtte müüb või annab tasu eest kasutada toote või teenusega kaasneva loomevara (kaubamärk, disain, leiutis), siis millist tulu teenite ettevõttele kuuluvalt loomevaralt?

- Teenime loomevara kasutusse andmisest regulaarset tulu
- Oleme saanud loomevara kasutusse andmisest ühekordset tulu
- Ei teeni tulu (*välistab teised vastused)

.....
Kui Q9 = „Ei ole registreerinud loomevara“, siis:

21. Mis on peamised põhjused, miks teie ettevõtte loomevara on registreerimata jäänud? Palun märkige kõik sobivad variandid.

- Vähene teadlikkus loomevara valdkonnast (ei tea, kust infot saada)
- Vähene tugi ja abi (ei oska kelleltki nõu küsida)
- Registreerimine on keeruline

- Registreerimine on kulukas
- Registreerimine on ajakulukas
- Registreerimine takistab innovatsiooni / loomevara peaks olema kõigile vabaks kasutamiseks
- Loomevara küsimustega tegelemiseks ei ole piisavalt inimressurssi
- Ei arva, et see oleks vajalik
- Muu

Kui valib „Muu“: **Vastasite, et Teie ettevõttes on loomevara registreerimata jäänud mõnel muul põhjusel. Palun täpsustage, miks on Teil loomevara registreerimata jäänud? (* vabatahtlik küsimus)**

22. Kas olete kogenud mingit kahju sellest, et teie ettevõtte on jätnud loomevara registreerimata? Palun märkige kõik sobivad variandid

- Varaline kahju
- Kahju ettevõtte mainele
- Kahju tarbija rahulolule
- Muu (palun täpsustage)
- Kahju ei ole olnud (*välistab teised vastused)

23. Kuivõrd nõustute väitega, et loomevara registreerimata jätmise on olnud teie ettevõttele kahjulik? Palun andke hinnang skaalal 1 kuni 5, kus 1 = ei ole üldse nõus ja 5 = täiesti nõus

5-palli skaala, kus 5=täiesti nõus, 1=ei ole üldse nõus

24. Millistel juhtudel Te edaspidi kaaluksite loomevara registreerimist? Palun märkige kõik, mis sobivad.

- Kui ettevõttes töötatakse välja loomevara strateegia
- Kui valmib uus toode / teenus
- Kui mõne toote / teenuse puhul tekib suurem risk loomevara õiguste rikkumiseks ja väärkasutamiseks
- Kui tootesse / teenusesse on tehtud olulisi investeeringuid
- Kui toote / teenusega kaasnevat loomevara on võimalik müüa või tasu eest kasutada anda
- Kui toodet / teenust on võimalik eksportida
- Kui toote / teenusega teenitav tulu/käive on suurenenud
- Ei kaalukski (*see välistab ülejäänud)

Kõik vastajad:

25. Millist tuge vajaksite loomevara registreerimisel? Palun märkige kõik sobivad variandid.

- Ettevõtte vajadustest lähtuvat koolitust ettevõttes koha peal
- Abi ettevõttes leiduva loomevara kindlaks tegemisel
- Personaliseeritud nõu, mida ja kus tasub registreerida
- Abi erinevate otsingute (kaubamärgi-, disaini-, leiutise uudsuse, tehnika taseme, leiutustaseme, tegevusvabaduse otsing) tegemisel
- Abi taotluste koostamisel
- Rahalist tuge loomevara registreerimiseks
- Rahalist tuge patendivoliniku teenuste kasutamiseks
- Nõu ja abi loomevara kommertsialiseerimiseks
- Juriidilist nõu lepingute sõlmimisel
- Juriidilist nõu õiguste rikkuja peatamisel
- Muu (palun täpsustage)
- Ei vaja abi (*välistab teised vastused)

Projekti meeskond

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Tellijapoolne kontaktisik:	Liina Puu
Uuringu kava ja aruande koostaja:	Anu Varblane, Katrin Männaste, Kertti Elery Kaljuste
Küsitlusprogrammi koostaja:	Alje Roopärg
Ankeedi tõlge vene keelde:	Anna Petermann
Küsitlustöö koordineerija (CAWI, CATI):	Anu Ilves
Valimi moodustamine	Margit Vaik
Andmetöötlus:	Alje Roopärg
Graafilised tööd:	Maire Nõmmik

Kontaktinfo

Anu Varblane
Kantar Emori uuringuekspert
E-mail: anu.varblane@kantar.com

Kantar Emor

Telefon: 626 8540
E-mail: emor@emor.ee
Aadress: Maakri 21, 10415 Tallinn